

Årsrapport 2018 från Tåkerns Fältstation

www.takern.se

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och floraintresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt delta i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 070-549 06 09
Åkerstigen 6 byn.andersson@gmail.com
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@gmail.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Adam Bergner 073-926 00 57
Djurgårdsgatan 89 adam.bergner@gmail.com
582 29 LINKÖPING

Kassör: Lars Gezelius 070-325 12 88
S. Krångevägen 16 gezelius.lars@gmail.com
585 99 LINKÖPING

Ledamöter:

Ellen Hultman Stora Broby 1 599 93 ÖDESHÖG 070-942 39 03 ellenhultman@yahoo.se	Konny Hörberg Vretgatan 11 573 61 SOMMEN 070-545 40 98 konnyh@hotmail.se	Christer Elderud Älsjö Smedja 596 91 Skänninge 0702-443 07 03 christer@elderud.se	Peter Berglin Fortunagatan 33 553 23 JÖNKÖPING 0723-50 90 90 peterberglin@comhem.com
--	--	---	--

Suppleanter:

Lotta Johansson Vårbackavägen 3 573 97 Tranås 073-382 99 60 lotta_svensson_8@hotmail.com	Malin Granlund Bäckfors 135 592 94 VADSTENA 070-820 29 27 malin.granlund@lansstyrelsen.se	Kim Arrio Sågvägen 43H 617 34 SKÄRBLACKA 070-145 66 07 swespy_kim@hotmail.com	Bo Håkansson Karpstigen 2 587 91 TRANÅS 070-365 42 24 bo.thomas.hakansson@telia.com
--	---	---	---

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Plusgiro: 26 34 96 - 2

Swish: 1230180471

Medlemsavgift: Avgiften för 2019 är 100 kr - inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Årsrapport 2018 från Tåkerns Fältstation

Redaktörer: Lars Gezelius och Lars Nilsson

Vadstena 2019. ISSN 1650-3058
Meddelande nr. 106 från Tåkerns Fältstation.
Rapport till Tåkernfonden.
Upplaga: 100 ex.

Omslag/Cover: Havsörnar / *White-tailed Eagles*

Foto: Johan Träff

Annual report 2018 from Tåkern

Field Station, Sweden

Contribution No. 106 from Tåkern Field Station.

Report to the Tåkern Fund.

De årliga rapporterna som publicerats sedan 1990 har haft lite olika namn. Till en början hette de "Fältarbete" (1990-1997). Sedan kom namnet "Fåglar i Tåkern. Fältarbete" (1998-1999) och rapporten registrerades med ett ISSN nummer hos Kungliga biblioteket. Eftersom det inte alltid bara handlar om fåglar kändes benämningen Fåglar i Tåkern inte helt korrekt. Från och med 2000 heter den kort och gott "Årsrapport från Tåkerns Fältstation".

Arter på rödlistan anges med hotkategori i rubriken. (EN - Starkt hotad, VU- sårbar, NT - nära hotad).

Innehåll	Sida
Verksamheten 2018.....	4
Väder.....	5
Doppingar.....	6
Rördrom.....	7
Knölsvan.....	8
Gåsräkningar.....	9
Sädgås.....	10
Kanadagås.....	10
Grågås.....	11
Årta.....	12
Skedand.....	13
Snatterand.....	14
Simfågelräkningar.....	15
Brun kärrhök.....	18
Småfläckig sumphöna.....	19
Trana.....	20
Skrattmåsa.....	21
Fisktärna.....	22
Svarttärna.....	23
Trastsångare.....	24
Vassångare.....	25
Skäggmes.....	26
Pungmes.....	27
Ringmärkning.....	28
Punktrutt Tåkern runt.....	29
Inventering av strandängar.....	30
Övriga obsar 2018.....	47
Förteckning över meddelanden.....	49

Tåkerns Fältstation stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Tåkern Field Station is financially supported by the Tåkern Fund.

Verksamheten 2018

2018 var stationens 55:e verksamhetsår. Inventeringarna följde till största delen de standardiserade rutinerna för övervakning av häckande och rastande våtmarksfåglar i Tåkern. Specialprojekt för dokumentation av Tåkerns flora genomfördes också. Den publika verksamheten var fortsatt relativt omfattande med guidningar, studiecirklar, aktiviteter för synsvaga, visningar av ringmärkning m.m. i samarbete med naturum Tåkern. Arbetet har till största delen utförts av våra många lokala trotjänare. Tyvärr hade vi ingen utländsk personal vid stationen detta år, vilket är första gången på 28 år! Under året hölls en kurs i försöksdjurshantering i samarbete med Kvismare fågelstation vid Glänås i april under ledning av Lotta Berg från SLU, tillika ordförande i SOF. En ringmärkningskurs arrangerades i form av en serie kursdagar under sommaren under ledning av Adam Bergner och Ellen Hultman. Bland årets sällsyntheter vid sjön kan nämnas stäpphök och berglärka. Som ovanlig häckfågel kan nämnas fyra par dvärgmå. Stationen var bemannad 123 dagar, med nästan daglig närvaro från maj till mitten av september. Långliggande personal var Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner och Lars Gezelius. Omfattande inventerings- och ringmärkningsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Kjell Antonsson, Kim Arrio, Peter Berglin, Göran Bergengren, Ingrid Bergengren, Benny Ekberg, Urban Ekstam, Christer Elderud, Hanna Hederberg, Sofie Hellman, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Kent Persson, Magnus Swenson och Tommy Tyrberg.

Januari - mars

Stationen var bemannad 15 dagar. Två vinterfågelrutter genomfördes i början av januari, "Tåkern Runt" och Omberg. I mitten av januari räknades simfåglar. Matning av småfåglar vid Glänås ombesörjdes och därstädes bedrevs viss småfågelfångst. Vid evenemanget "Vinterfåglar inpå knuten" visades ringmärkning vid matningen vid Glänås. Tre skridsko-/skidturer gjordes på Tåkerns kanaler och i vassmosaiken. I slutet av mars räknades gässen på de snötäckta fälten och en nattfågelrutt kördes. Personal var Bengt Andersson, Adam Bergner, Lars Gezelius, Ellen Hultman, Bosse Håkansson och Konny Hörberg.

April-maj

Under april var stationen bemannad 11 dagar. Inventeringarna av strandängarna påbörjades, liksom kartering av brun kärrhök, rördrom och trana. En nattfågelrutt genomfördes. I maj var stationen bemannad 15 dagar. Strandängar och strandskogar inventerades, grågåskullar räknades och karteringen av skäggdopping, skedand, årtar, snatterand, pungmes, skrattmå, tärnor, trastsångare, vassångare och pungmes påbörjades. Under några morgnar bedrevs ringmärkning vid "Vallen", Väversunda. Ringmärkning visades under "fågelskådningens dag" för ca 100 besökare. Under säsongen bemannade vi fågeltornet med guider under flera helger, ibland med servering av Bosse Håkanssons klassiska våfflor. Holkarna vid Åsen och Glänås kollades. Sex paddlingsturer gjordes; en till Tovören, en i Källstadviken och två i östra vassarna resp. Renstad yttre. Vi deltog också i SOF:s projekt "sjöfågeltaxering" med räkning på fyra lokaler; Lövängsborg, Glänås, Sjötuna och Hov. Vi inventerade även flora och fågelliv i Renemokärret samt i Visjön i Ödeshögs kommun. Stationspersonal under månaderna var bl.a. Karl-Martin Axelsson, Kim Arrio, Adam Bergner, Urban Ekstam, Lars Gezelius och Ellen Hultman, Gunnar & Elke Myrhede.

Juni-juli

Under juni var stationen bemannad 13 dagar. Arbetet under perioden dominerades av inventeringar av häckande fåglar på strandängarna samt trastsångare, vassångare, rördrom, måsar, tärnor, doppingar, trana och pungmes. Punktruttsinventeringarna "Tåkern runt" och Omberg genomfördes. Inventeringarna ute i sjön omfattade totalt nio paddelturer fördelat på västra vassen 2, Renstad yttre 1, Tovören 3, Storudden 1, Prästören 1 och Lorbydeltat 1. Ringmärkning av boungar av skrattmå, fisktärna, svarttärna, pilgrimsfalk (inom ramen för Projekt pilgrimsfalk) och holkhäckande fåglar bedrevs. Den traditionella nattsångarinventeringen genomfördes 4 juni. Växtinventering bedrevs för Östergötlands Flora, inklusive specialinventeringar på Tåkerns gallstränder. I juli var stationen bemannad 22 dagar. Den standardiserade ringmärkningen vid Renstad kanal startade och fångst bedrevs under totalt 21 morgnar. Stationspersonal var Kim Arrio, Adam Bergner, Urban Ekstam, Lars Gezelius, Hanna Hederberg, Sofie Hellman och Ellen Hultman.

Augusti-september

I augusti var stationen bemannad 19 dagar och i september 11. Personal var Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Peter Berglin, Adam Bergner, Ingrid Bergengren, Urban Ekstam, Bosse Håkansson, Konny Hörberg, Ellen Hultman och Lars Gezelius. En gås- och simfågelräkning och tre gås- och tranräkningar genomfördes. Ringmärkning vid Renstad kanal bedrevs 28 morgnar. Några ringmärkningsinsatser genomfördes också vid Glänås. Beckasinfångsten vid Glänås påbörjades av Christer Elderud och Kent Person. Tre publika visningar av ringmärkning genomfördes vid Glänås med 50-70 besökare per gång och under några söndagar kördes en vadarkurs vid Sjötuna.

Oktober-december

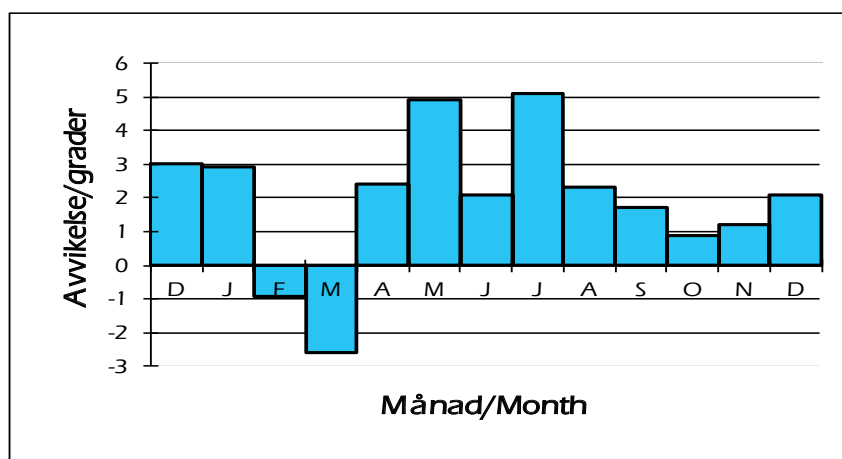
Under perioden var stationen bemannad 16 dagar. Tre gåsräkningar och en simfågelräkning genomfördes. Ringmärkning bedrevs vid Renstad kanal en morgon och på västra vallen tre dito. I november deltog vi för Ödeshög i det årliga kommunrallyt. Vi arrangerade ett regionmöte med ÖgOF och lokalföreningar i länet. Vid örnens dag i december visade vi ringmärkning. I slutet av året kunde en fin skridskotur genomföras i vassarna. Det var en resumé av fältstationsåret 2018. Ett varmt tack till alla som bidragit!

Väder (data från SMHI, stationen Herrberga (temp) och Omberg (nederbörd))

Det blev en relativt kall och snörik (sen)vinter som höll i sig långt in på vårkanten. Sjön frös till i mitten av januari och gick inte upp förrän i mitten av april. Snösmältningen gjorde strandängarna blöta och fina. Därefter följde den varmaste och torraste våren och sommaren på flera hundra år! Våren blev alltså extremt komprimerad. Vattennivån sjönk påtagligt under sensommaren. Hösten blev också mild och relativt torr. I slutet av november var sjön isbelagd en kortare period, men den mer varaktiga isläggningen skedde i slutet av december.

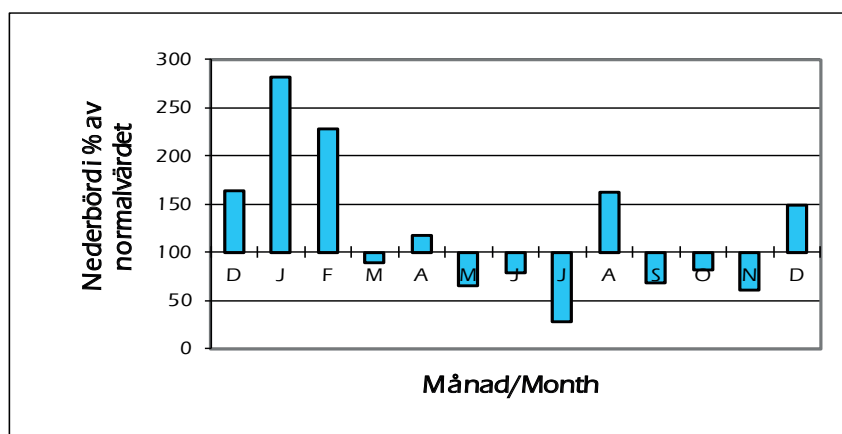
Figur 1. Temperaturavvikelse från normalvärdet under dec. 2017 - dec. 2018.

Deviation (degrees) from normal temperature from December 2017 to December 2018.

Figur 2. Nederbörden i procent av normalvärdet under dec. 2017 - dec. 2018 (Normalvärdet = 100 %.).

Precipitation expressed as percentage of normal amount. December 2017 to December 2018. (Normal precipitation = 100 %).

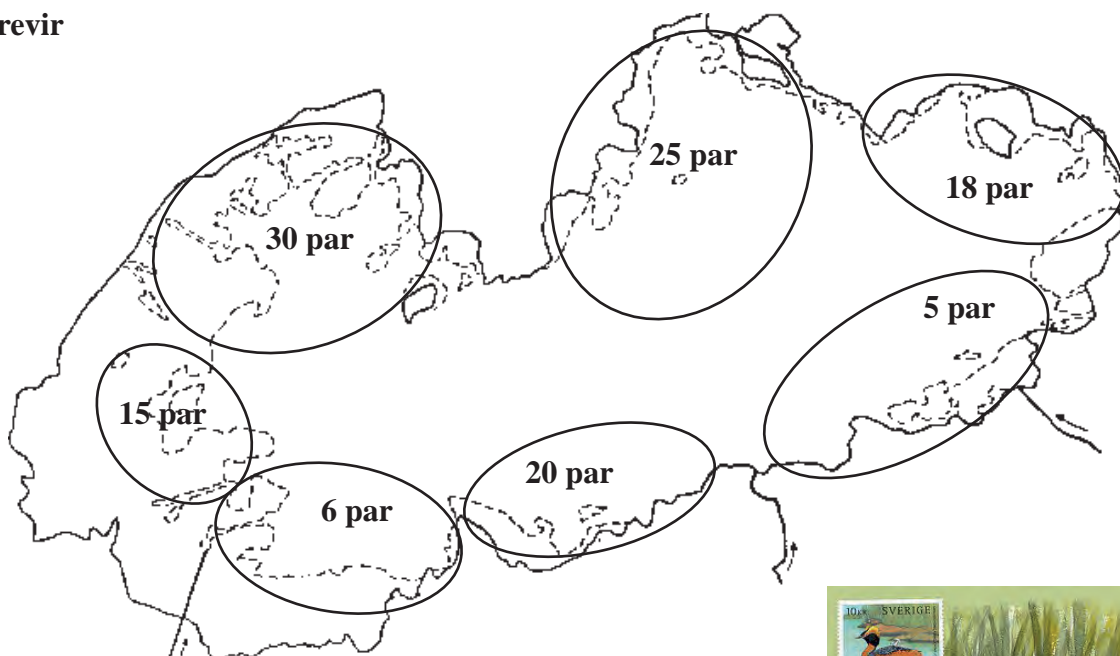
Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Lars Nilsson

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för tjugotredje året. Den största insatsen har gjorts på räkning av par under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 119 par (revir). Det är i nivå med senare års siffror och något över de senaste tio årens medeltal på 115 par (2008-2017). Arten har inte som andra simfåglar påverkats av de senaste årens förändringar av sjöns fysiska status. Rimligen beror det på skäggdoppingens födoval, den är huvudsakligen inriktad på småfisk. Vegetationsförändringarna påverkar därför inte skäggdoppingen lika kraftigt som simfåglarna med annan födonisch. Vid simfåglräkningarna under hösten noterades skäggdoppingen med relativt höga antal, mellan 300 och 400 individer. Den utdragna vintern gjorde att årets första dopping sågs först 8 april, från Svålingetornet. Årets sista observationer gjordes vid mera normal tidpunkt, 17 november, på flera lokaler i sjön.

År Antal revir

1996	46
1997	45
1998	60
1999	54
2000	56
2001	117
2002	117
2003	76
2004	119
2005	111
2006	119
2007	164
2008	135
2009	138
2010	109
2011	91
2012	95
2013	100
2014	159
2015	80
2016	118
2017	118

Figur 3. Skäggdoppingrevir, totalt 119 par.
Territories of Great Crested Grebe, in total 119 pairs.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Normalt brukar en eller ett par individer ses på sensommaren/förhösten, så även i år. Årets första observation gjordes vid Sjtötuna 12 juli. En 1K-fågel noterades vid Hov 17 september. I oktober sågs fyra ex från Sjtötuna den 13:e, ett ex vid Svålinge samma dag och slutligen tre ex vid Sjtötuna den 20:e.

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Observerades från Hovtornet 13 april, ett ex, och 14 april, ett par. Vid Glänås fanns två ex 28 april respektive 30 april. Senare under året bara noterad med ett ex 7 juni vid Glänås.

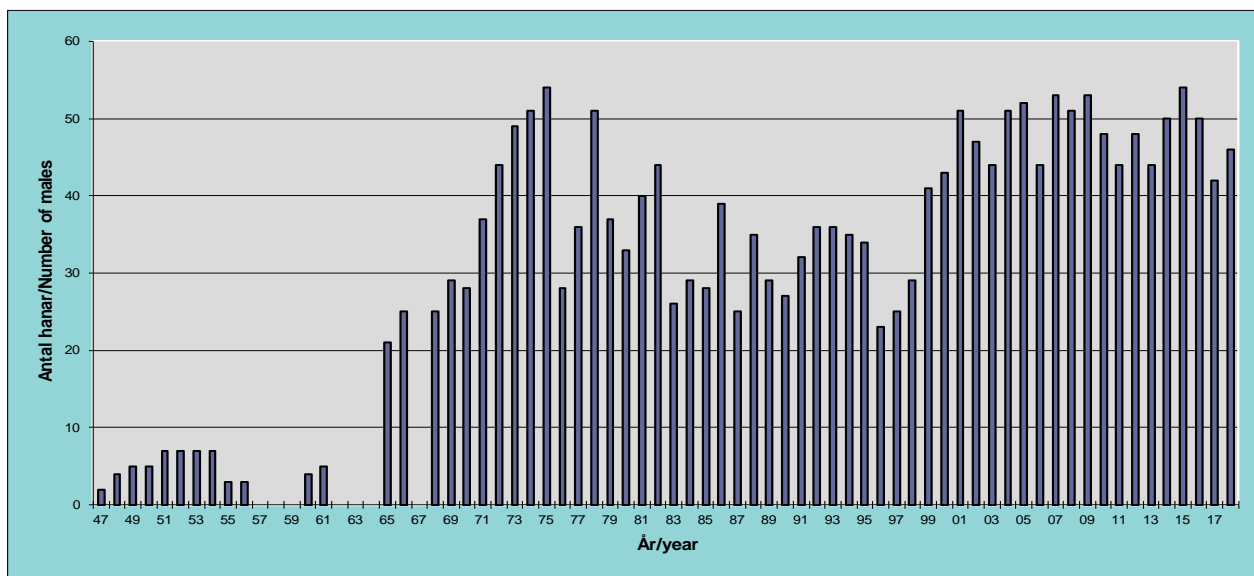

Rördrom *Botaurus stellaris* (NT)

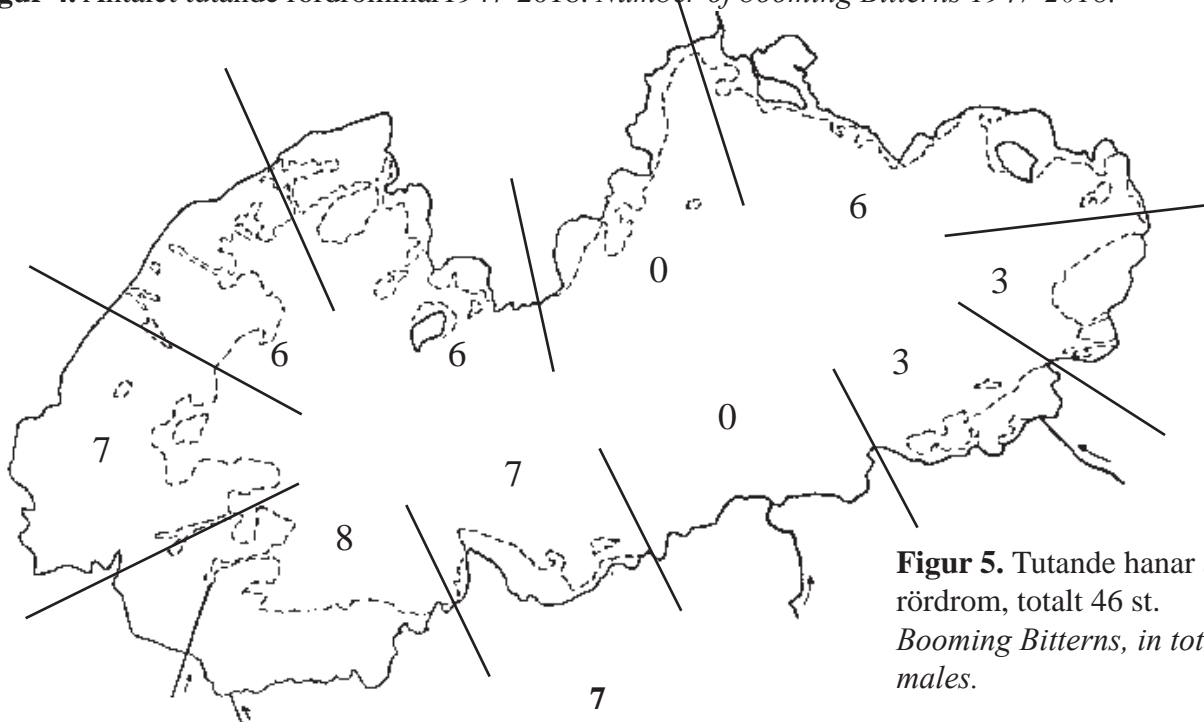
Lars Gezelius

Den första rördrommen hördes 9 mars. Inventeringen har pågått från april fram till midsommar. Avlyssning har skett från stränderna och vid paddelturer i kanaler och vid vassens ytterkant, parallellt med räkning av övriga vassararter såsom brun kärrhök och trastsångare. Vassbesök är ett måste för att lokalisera reviren, då avståndsbedömningen är mycket svår att göra. Rördrommen är ju fågelsjöns doldis och ses enstaka gånger vid spelflykten under tidig vår. Större är chansen i början av juni, då honorna flyger fram och åter mellan boet och fiskeplatserna.

Reviren ligger som tidigare tätast i de västra vassarna och med glesare täthet i sjöns östra del. 46 tutande hanar registrerades. Populationen är relativt stabil med 48 som medeltal för åren 2008-17. Sista observationen gjordes 25 november. Enligt Fåglarna i Sverige - antal och förekomst (SOF 2012) finns ca 780 par i Sverige, d.v.s. Tåkern hyser cirka sex procent av det svenska beståndet

Figur 4. Antalet tutande rördrommar 1947-2018. *Number of booming Bitterns 1947-2018.*

Figur 5. Tutande hanar av rördrom, totalt 46 st. *Booming Bitterns, in total 46 males.*

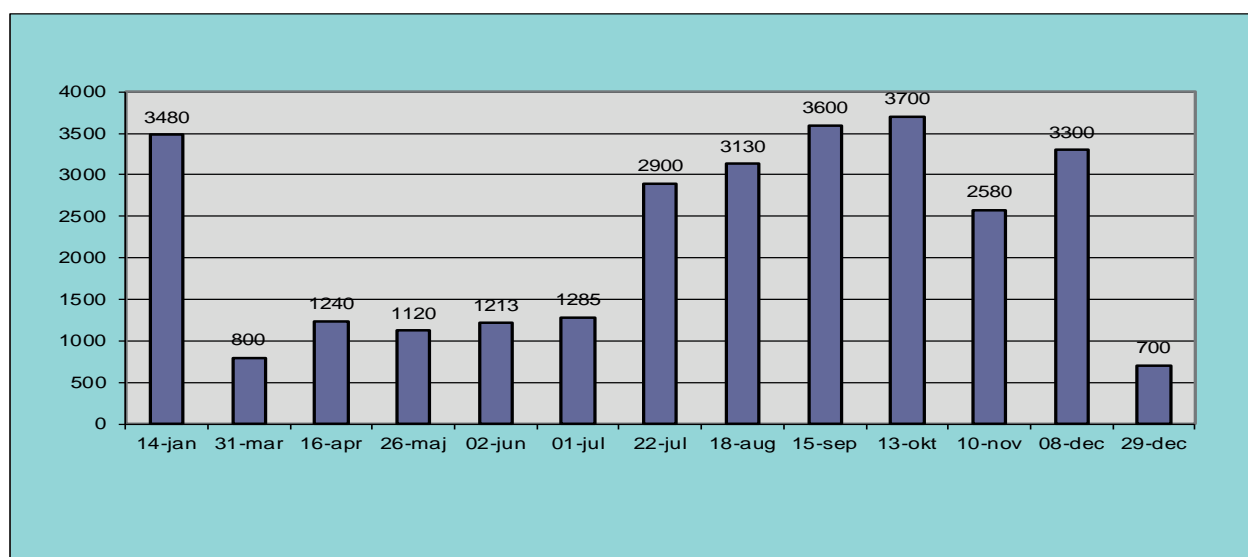
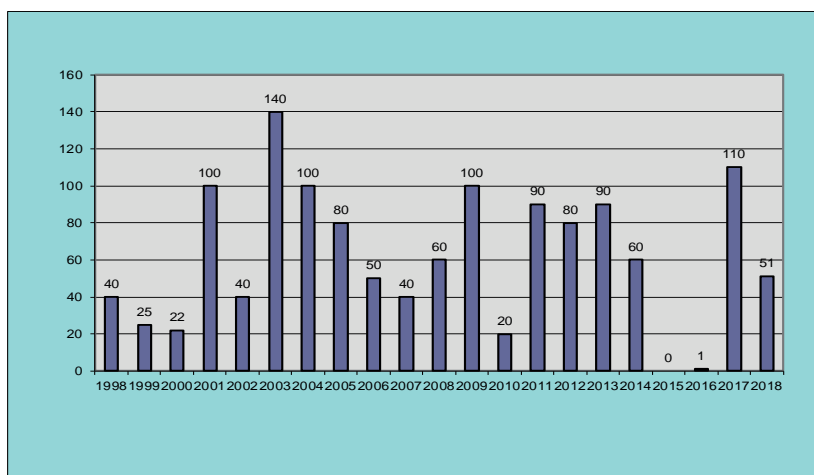
Knölsvan *Cygnus olor*

Lars Nilsson

1998 började vi att räkna knölsvanarna i Tåkern mer systematiskt. Förutom noteringar om bl.a. häckande svanar som gjorts i samband med annat inventeringsarbete har räkningar av ungpullar skett från strategiska platser runt sjön, framförallt från Glänåstornet. Här ser man i juni-juli en stor del av kullarna som har kläckts i sjön under året. Från höstens simfågelräkningar finns också data men här är naturligtvis antalet översommare och inflyttare stort. Även om simfågelräkningarna inte visar hur många häckningar som genomförts i sjön under året ger de ändå en bra bild av Tåkerns förmåga att attrahera knölsvanar.

Sjön var isbelagd från början av januari, som vanligt med några mindre rårar i väster. I råkarna trängdes svanarna till slutet av januari. Nytt januarirekord noterades den 14:e, 3480 ex. I början av februari blev det vinter på riktigt. Svanarna försvann med råkarna och isen låg tjock fram till början av april. Under hösten ökade antalet i vanlig ordning. Högsta antalet vid simfågelräkningarna blev 3700 den 13 oktober. Antalet höll sig på den nivån fram till december då 3300 ex räknades 8.12. Antalet ungpullar mer än halverades jämfört med 2017 och summerades till 51 stycken, inräknade den första juli från Glänåstornet. Medelantalet för 2008-2017 är 61 ungpullar.

Figur 6. Max antal knölsvansfamiljer under sommaren i Tåkern 1998-2018. *Maximum number of Mute Swan broods during summer 1998-2018.*

Figur 7. Antal knölsvanar i Tåkern 2018 räknade i huvudsak från Glänås fågeltorn (från och med september, inklusive årsungar). *Number of Mute Swans in Lake Tåkern in 2017 counted mainly from Glänås bird tower. From September juveniles are included.*

Gåsräkningar / Goose-counts

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under vårsäsongen sågs de första sädgässen 1.1 med hela 950 ex. vid Ramstad. Vintern dröjde sig kvar länge med snö och is på sjön in i april, så räkningar fick göras på fälten istället för traditionell räkning vid uppflöget från sjön. Sädgässen toppade med ca 2000 ex. 30.3. Hela 500 tundrasädgås sågs vid Sörgården 21 mars. De första grågässen sågs redan 3.1 och som mest noterades 2200 ex. 30.3. Bläsgås rastade med som mest endast 280 ex. vid Åsby 29.4, medan spetsbergsgås toppade med endast 10 ex. 30.3. I maj passerade en hel del sträckande vitkindade gäss Tåkern, som mest noterades 350 ex. 15.5.

Hösten bjöd på rekord för grågås och trana men och en låg maxsiffra för sädgås. Sädgåsens max på 6100 är mycket lågt. Med undantag av höstarna 2009 och 2012 får man gå tillbaka till åren före 1973 för att hitta ett lägre höstmax. Årets sista observation var 200 fåglar 9.12. 800 ex. bestämdes till rasen tundrasädgås vid Hov 26.10. Grågässen toppade i mitten av september med 19400, vilket är 100 fler än förra toppnoteringen 2017. Årets sista obs gjordes 23.11. Vitkindade gäss toppade med en notering utanför de ordinarie räkningarna som löd på 1000 ex. vid Kälkestad 21.10. Bläs- och spetsbergsgäss rastade i beskedliga antal. Maxantal för bläsgås blev 20 ex. 11.11. För spetsbergsgås blev toppen endast 16 ex. 18.11. En snögås noterades vid Renstad kanal 2.9.

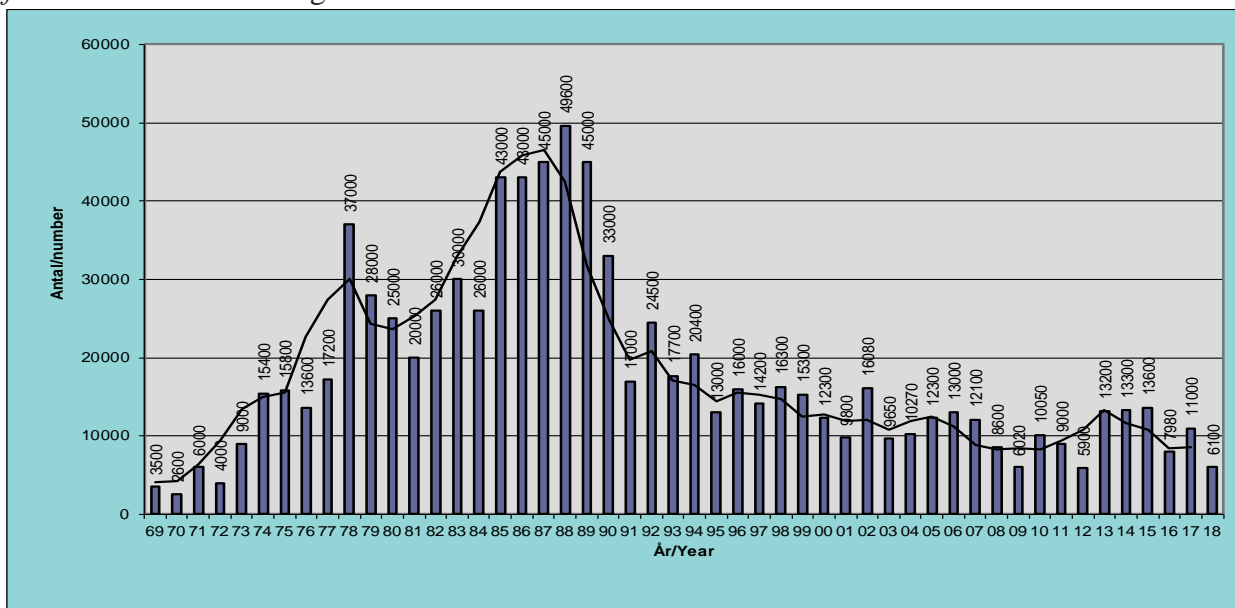
Tabell 1. Antalet individer av olika gåsararter vid höstens räkningar. *Number of Geese counted during the autumn.*

	18/8	1/9	15/9	29/9	13/10	28/10	11/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	2	2	85	2130	4810	6100	4680
Grågås <i>Anser anser</i>	15830	18100	19400	7030	3650	51	100
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	-	-	2	20
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	-	4	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	400	670	160	400	310	570	110
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	250	8	19

Sädgås *Anser fabalis* (NT)

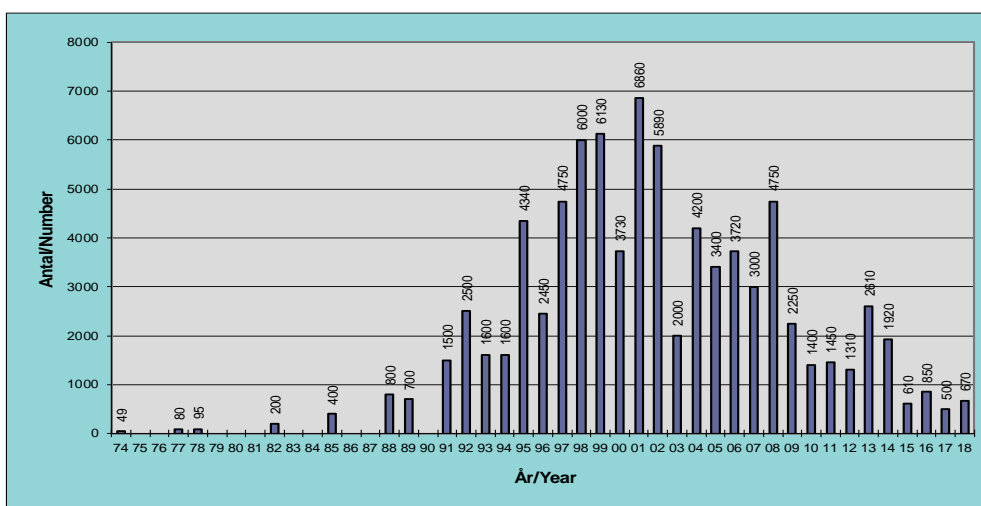
Höstmaximum infaller allt senare på säsongen. Årets topp kom 28 oktober då endast 6100 ex. räknades. Med undantag av höstarna 2009 och 2012 får man gå tillbaka till åren före 1973 för att hitta ett lägre höstmax. De flesta gässen flög liksom tidigare ut i sektorn Säby-Furåsa, samt vid Holmen-Renstad (särskilt under senare delen av hösten). Antalet sädgäss i Sverige 2018 var i oktober drygt 68000. Arten ökade som höstrastare i Sverige fram till 2007. Därefter minskade populationen för att återigen öka under de senaste åren. Sentida tyder observationer på att rasen tundrasädgås *Anser fabalis rossicus* är vanligare än man trott.

Figur 8. Max antal sädgäss vid Tåkern höstarna 1970-2018. Linjen anger rullande treårsmedel. *Maximum number of Bean Geese at Tåkern during the autumns 1970-2018. The line shows running three-year means.*

Kanadagås *Branta canadensis*

Antalet höstrastande kanadagäss ökade i slutet av 1990-talet men efter 2001 finns en klart nedåtgående trend vad gäller höstmaximum. Variationerna under hösten är dock relativt stora och beror bl.a. på att de utnyttjar Vättern som alternativ sovplats. Årets max, endast 670 ex., inräknades 1 september. Antalet häckande kanadagäss är fortsatt lågt i Tåkern. I maj-juni sågs inte någon kull i vassarna eller på strandängarna. Inga kullar har noterats de senaste två åren. I hela Sverige ökade antalet höstrastare fram till 2007, varefter en minskning har skett.

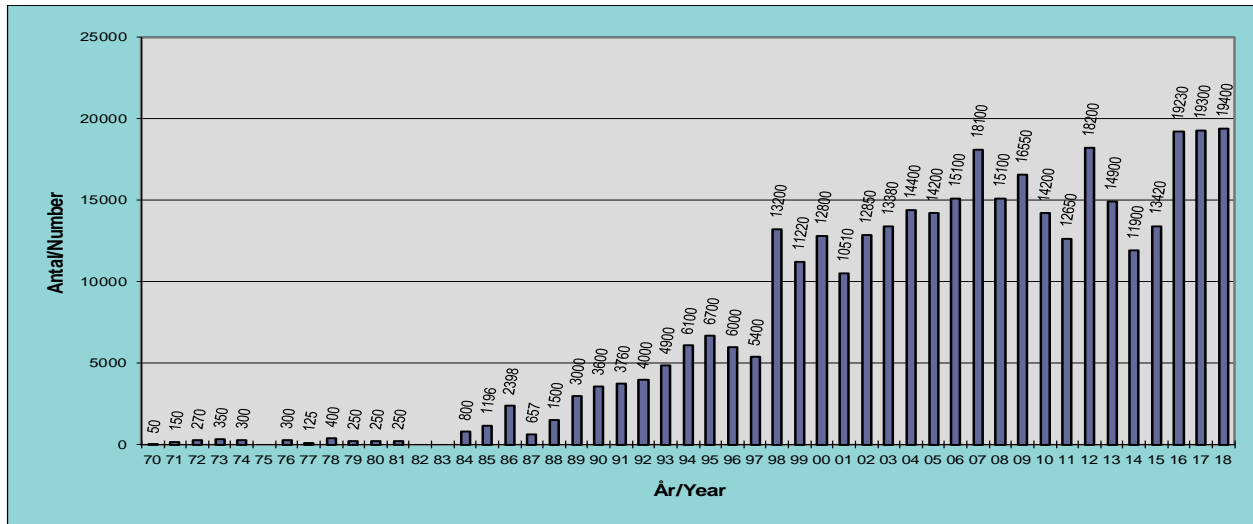

Figur 9. Max antal kanadagäss vid Tåkern höstarna 1974-2018. *Maximum number of Canada Geese at Tåkern during the autumns 1974-2018.*

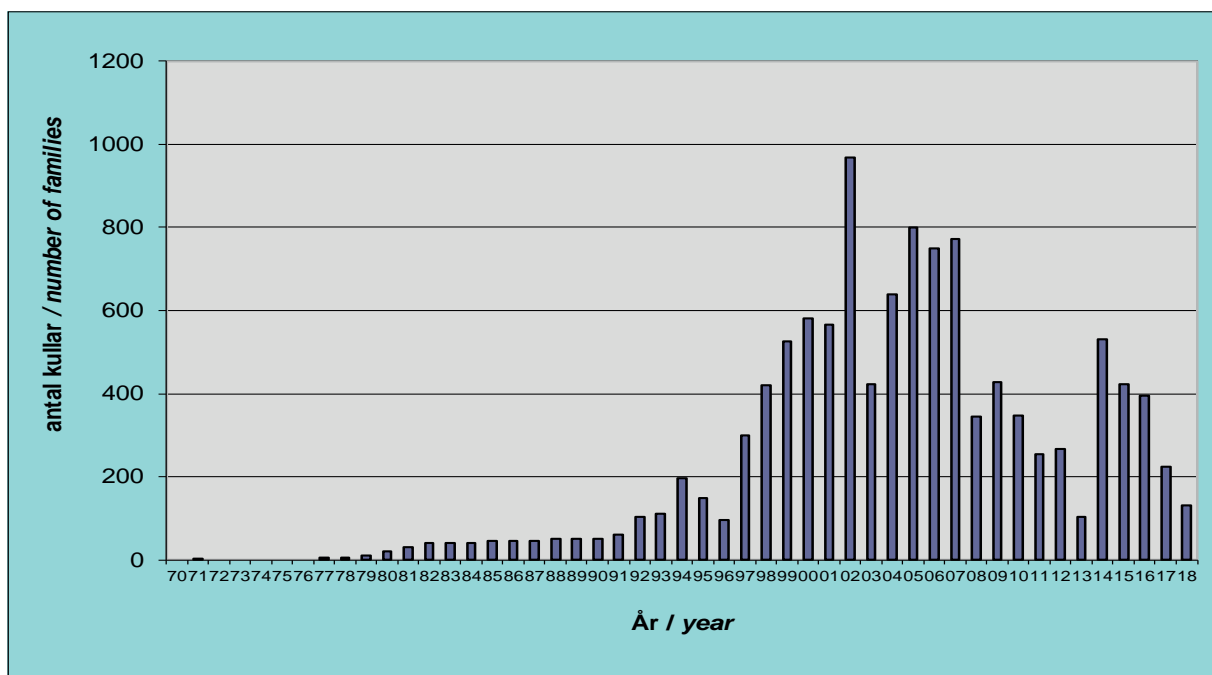
Grågås *Anser anser*

Maxantalet grågäss under hösten, 19400 ex. i mitten av september, är rekord för Tåkern. Totalsumman har vid de riksomfattande septemberinventeringarna i Sverige ökat kraftigt från 20000 ex. 1984 till omkring 227000 ex. 2010. Därefter följde en liten nedgång kring 2013-14 för att nå en ny topp 2017 på 239000 ex. Hösten 2018 summerades dock bara till 170000.

Figur 10. Maxantal grågäss under höstarna 1970-2018. *Maximum number of Greylag Geese during the autumns 1970-2018.*

Årets inventering av grågåsfamiljer var heltäckande och noteringar skedde 8 maj - 3 juni på strandängarna. Årets häckning blev mycket sen och häckningen gick synnerligen dåligt p.g.a. snö och kyla i mars och början på april samt därefter stigande vattennivå. De första ungarna sågs inte förrän 8 maj, ett par veckor senare än normalt. Årets inventering slutade på 132 kullar, vilket är långt under medeltalet för den närmast föregående 10-årsperioden. Flest kullar sågs på Åsby-Yxstad resp. Svanshals äng, där drygt hälften av årets antal noterades. Antalet sedda kullar är naturligtvis inte samma sak som antalet häckande par som är högre.

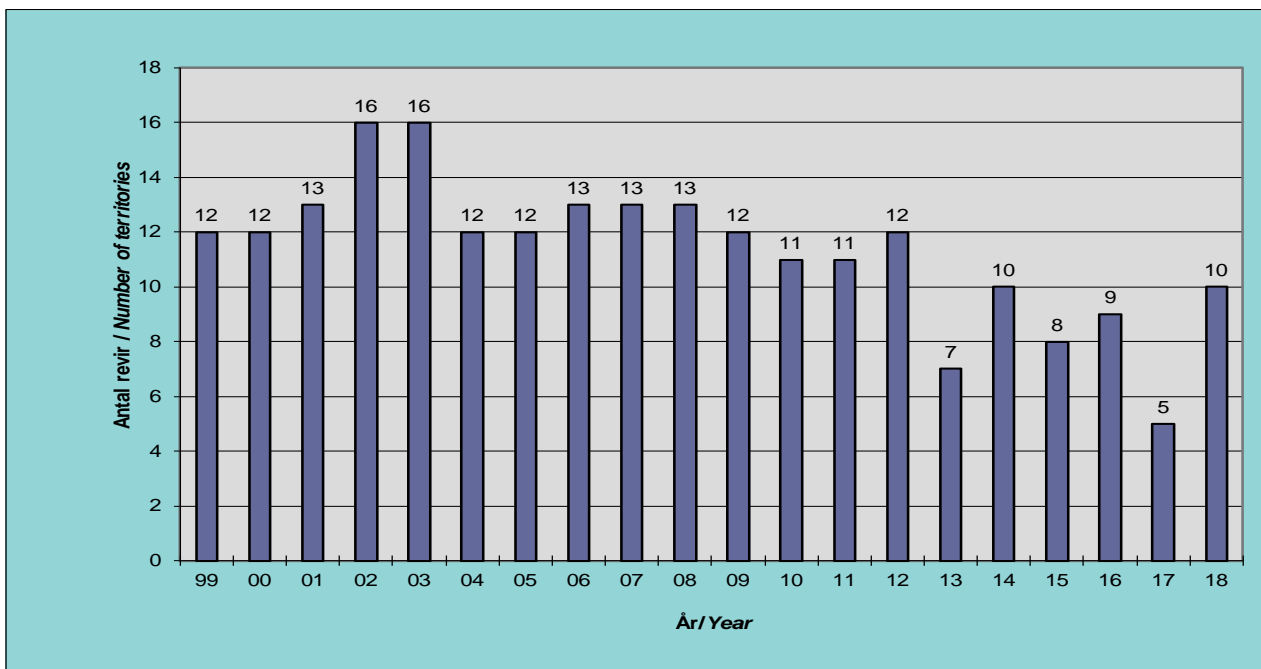
Figur 11. Antal grågåskullar 1970-2018. *Number of Greylag Geese broods 1970-2018.*

Årta *Anas querquedula* (VU)

Lars Nilsson

Årtan har räknats runt Tåkern enligt samma principer som gällt för skedand. Uppträdandet följer också samma mönster, lättobserverad i blå bården under våren och färre observationer fram mot sommaren. Under 2018 räknades till 10 revir vid sjön. Det innebär att antalet revir återgått till vad som varit en mera normal nivå under senare år. I slutet av 1970-talet uppskattades det häckande beståndet till 15-20 par. Under andra halvan av 80-talet ökade antalet par med en topp 1990 på 40-45 par. Under slutet av 90-talet har antalet sedan minskat. Medeltalet för de senaste tjugo åren är 11 par. Första observationen för året gjordes den 20 april, då ett par sågs vid Glänås. Största antal samtidigt under våren var fyra ex, två par, som sågs vid Tovören i början av juni. Det blev också årets toppnotering. Vid höstens simfågelräkningar observerades inga årtor.

Figur 12 Antalet par av årta i Tåkern 1999-2018. *Number of breeding pairs of Garganey in Tåkern 1999-2018.*

Figur 13. Par/revir av årta *Anas querquedula*, 10 st. *Number of pairs of Garganey, 10.*

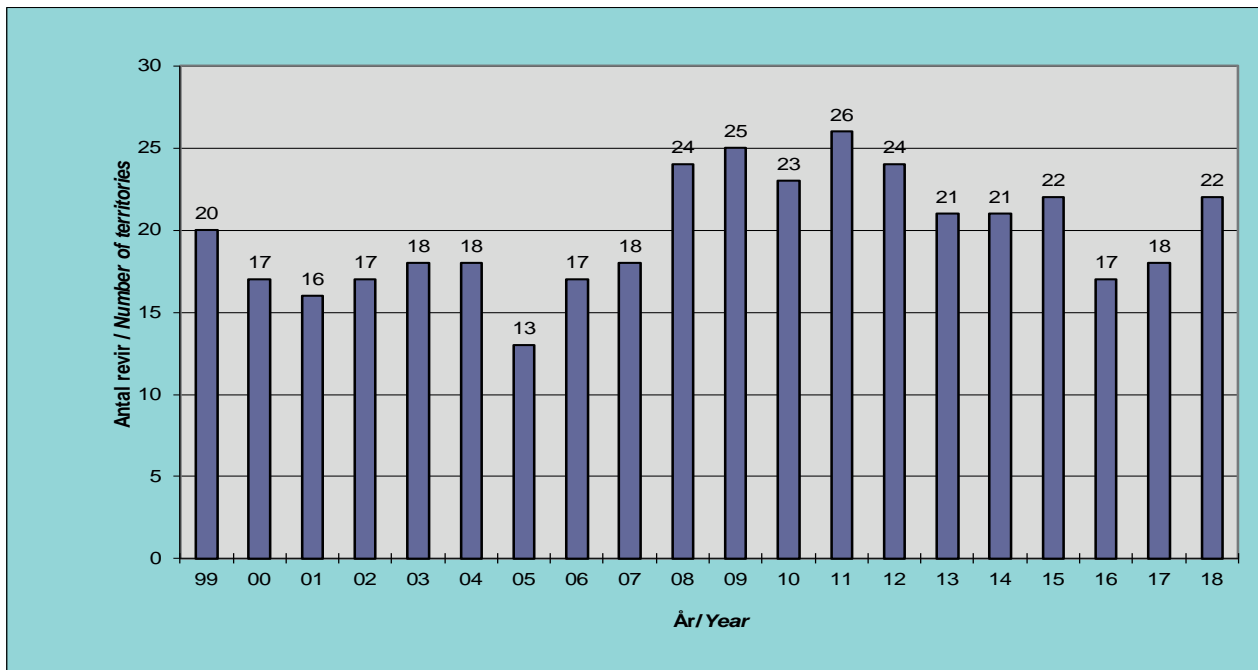

Skedand *Anas clypeata*

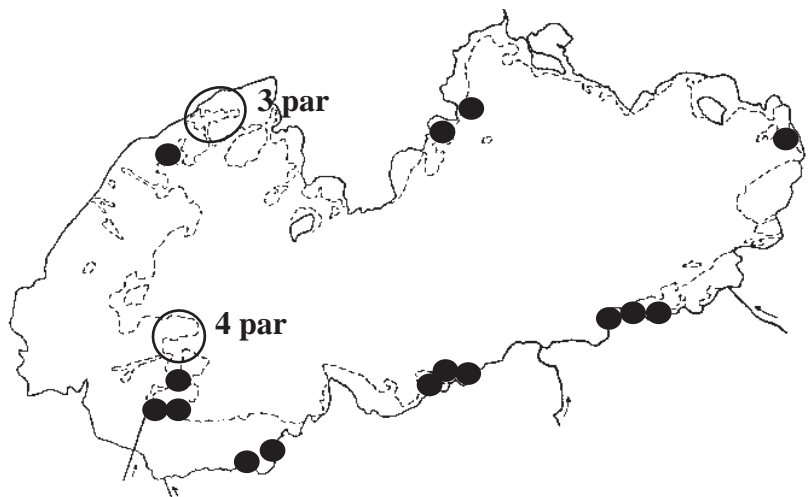
Lars Nilsson

Under årens lopp har försök gjorts att uppskatta hur många skedänder som häckar i Tåkern. Detta är ingen lätt uppgift. Fåglarna, och då speciellt hanarna, uppehåller sig i april och fram till juni företrädesvis i den s.k. blå bården, det öppna vattnet mellan vass och strandäng. De är då lätta att räkna. De är också rörliga och flyger gärna mellan olika lokaler runt sjön. Uppskattningen av antalet häckande par bygger framförallt på ett stort antal besök vid de olika strandängarna. Antalet hanar och honor har räknats. Under 2018 beräknas 22 par av skedand ha funnits vid sjön under häckningstid. Medeltalet för de senaste tjugo åren är 20 par. Första observationen gjordes den 12 april, då två ex observerades. Under maj månad sågs sedan som mest 13 ex, vid Glänås. Högsta antal vid ordinarie simfågelräkning under hösten blev 54 ex den 13 oktober. Årets sista observation gjordes vid Tovören den 17 november då två individer sågs.

Figur 14. Antalet par av skedand Tåkern 1999-2018. *Number of breeding pairs of Shoveler in Tåkern 1999-2018.*

Figur 15. Par/revir av skedand *Anas clypeata*, 22 st. *Number of pairs of Shoveler, 22.*

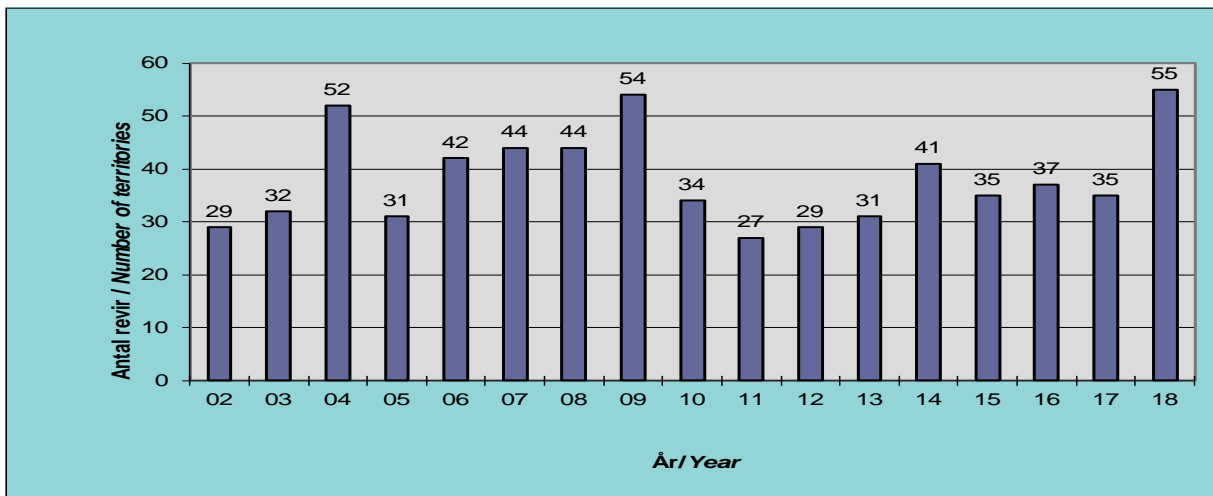
Snatterand *Anas strepera*

Lars Nilsson

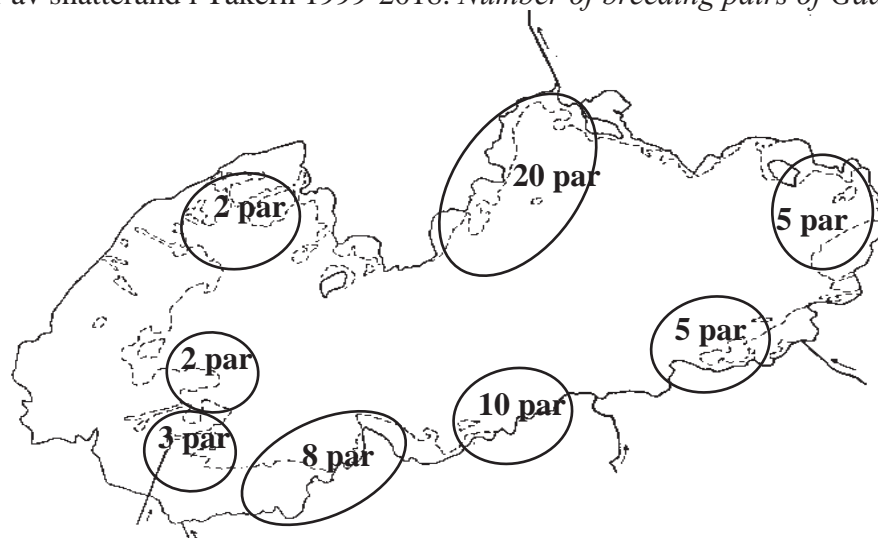
Här görs återigen ett försök att beräkna hur många snatteränder som finns i Tåkern. Uppgiften är inte lätt eftersom snatteranden under häckningstiden är ganska mobil och också kan vara diskret i sitt uppträdande. Till hjälp har jag tagit framförallt Fältstationens dagbok. Här finns registrerat ett antal observationer dels från olika strandängar med blå bård och dels från paddlingsturer från olika delar av sjön. Komplettering görs också med obsar från de olika fågeltornen. Liksom för övriga redovisningsarter ger Artportalen värdefull extra information (138 poster).

Med utgångspunkt från dagboken bedöms Tåkernpopulationen under 2018 till 55 par, i nivå med tidigare högsta noteringar. Medeltal för de senaste sjutton åren är 38 par. Det måste poängteras att siffran är ganska osäker eftersom snatteranden, som tidigare påpekats, är både mobil och diskret i sitt uppträdande. Dessutom anländer allt större mängder fåglar under senvår/försommar för att rugga i sjön och blir svåra att skilja från det häckande beståndet. Årets första observation av snatterand gjordes den 3 april då ett par sågs vid Svälunge. I juni samlas snatteränder i större flockar som ökar i storlek fram till slutet av augusti. Under höstens simfågelräkningar noterades också höga antal (18 augusti: 2060 ex, 15 september: 3250 ex, 13 oktober 1130 ex). Årets sista observation gjordes 17 november; då åtta ex sågs flyga över sjön.

Figur 16. Antalet par av snatterand i Tåkern 1999-2018. *Number of breeding pairs of Gadwall in Tåkern 1999-2018.*

Figur 17. Par/revir av snatterand *Anas strepera*, 55 st. *Number of pairs of Gadwall, 55.*

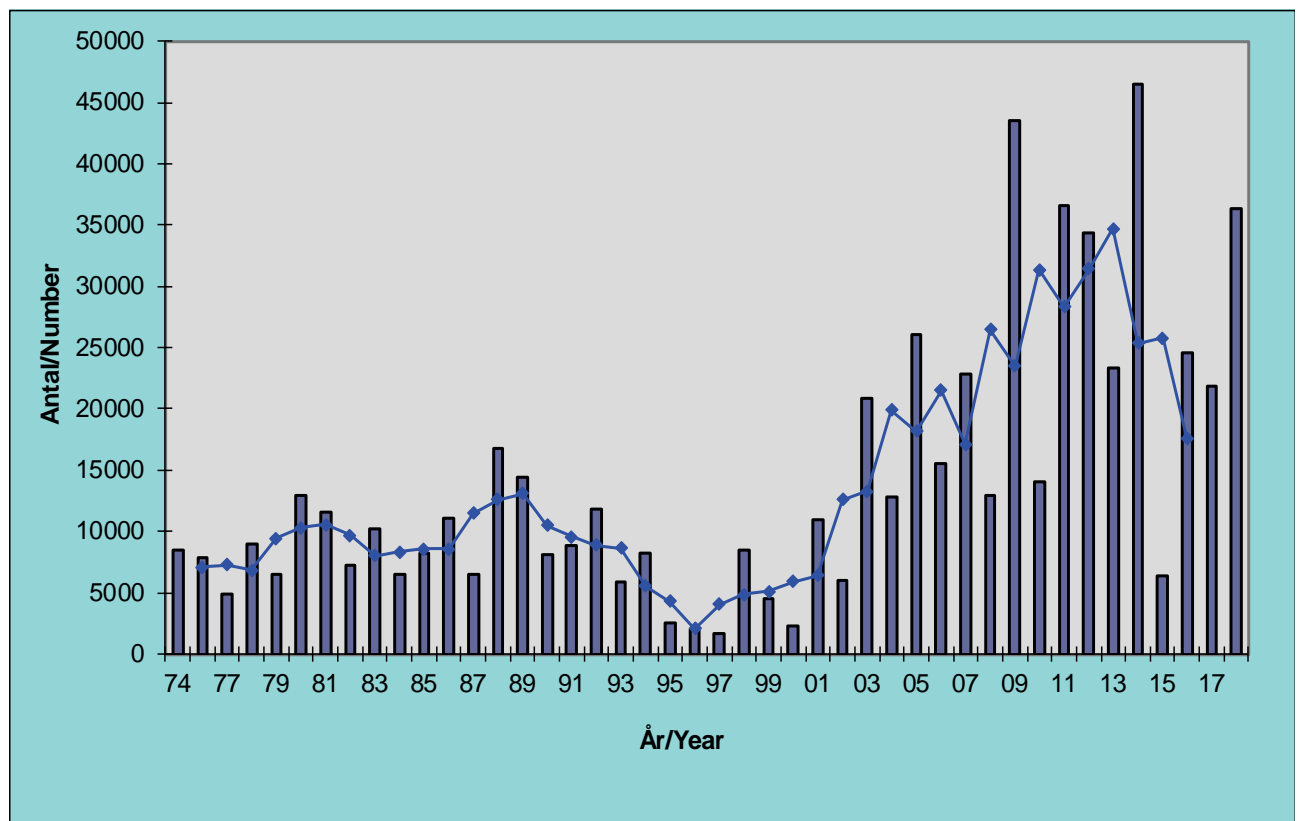
Simfågelräkningar / *Counts of Waterfowl*

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september ingår i de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid alla räkningstillfällena med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid räkningen i augusti var det dock lite regnskurar. Räkningsplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälunge och Åsby.

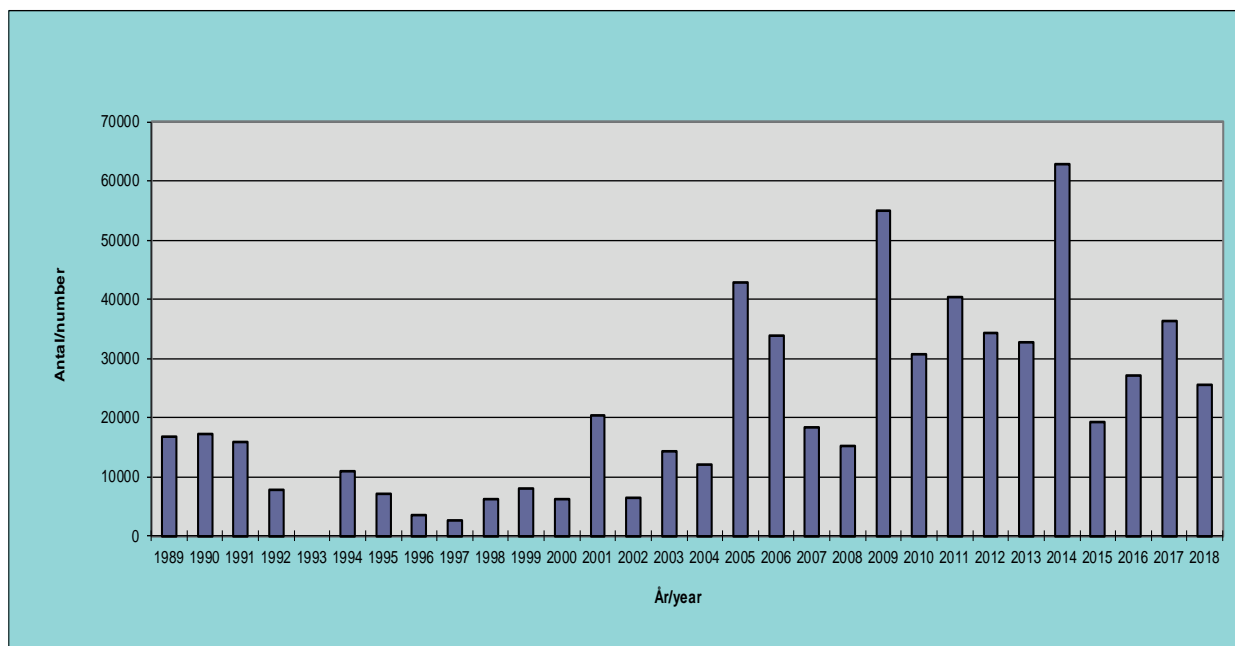
Antalet rastande simfåglar har återhämtat sig mycket från bottennoteringarna 2015. De låga antalen 2015 förklaras bl.a. av att en stor del av sjöns bottenyta saknade undervattensvegetation. Under 2016 skedde en viss återkomst av axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträfsse *Chara tomentosa*. Återkomsten gynnades troligen av den torra, soliga och vindmässigt tämligen lugna våren och sommaren. Utbredningen av undervattensvegetation var fortsatt tämligen god under 2018. Den gynnades troligen av den soliga och varma våren och sommaren. Antalet rastande simfåglar steg allteftersom hösten framskred. Till en början något under medelvärdena för räkningarna de närmast föregående 10 åren men i oktober var det riktigt höga antal. Tvärtom mot hösten 2017. Det blev septemberrekord för knölsvan, bläsand och snatterand och oktoberrekord för knölsvan. Summan på 14000 bläsänder i oktober är ett rejält rekord för Tåkern. Knölsvan rastade i mycket höga antal året ut, t.ex. 3300 ex. 8.12. Utanför räkningarna noterades bl.a. mycket salskrake, som mest 770 ex. vid Hov 12.11. Det är troligen rekord för Tåkern. 600 ex. noterades 2013. Vid Glänås räknades 1500 sothöns och 400 knipor 17.11.

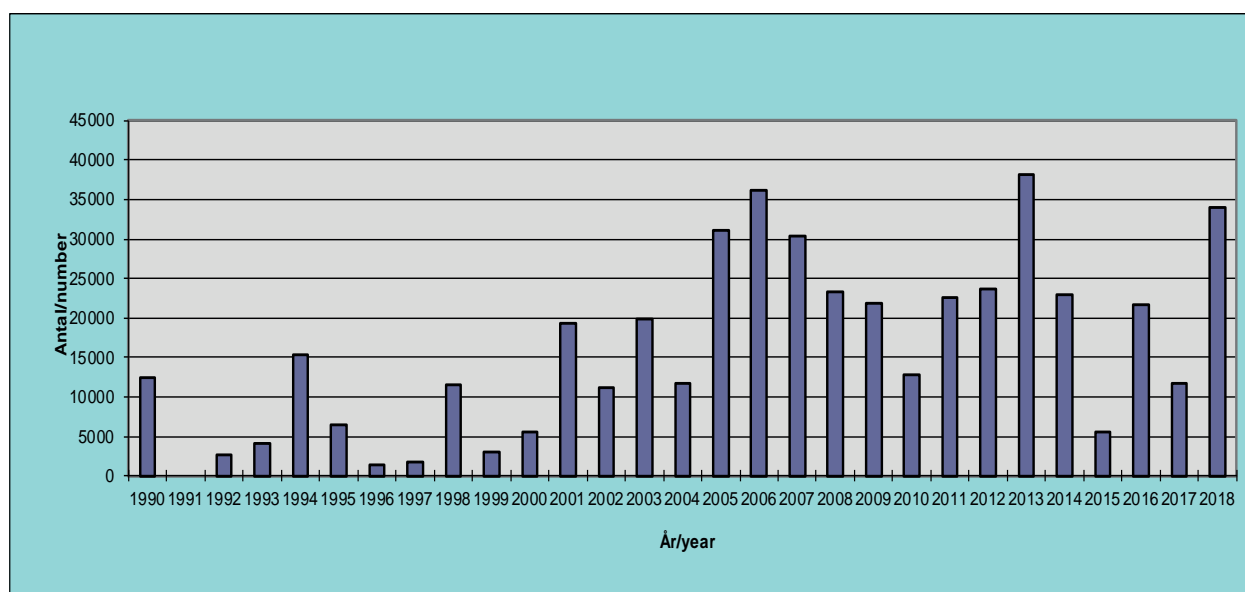
Figur 18. Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2018. Linjen anger rullande treårsmedelvärde. *Total number of waterfowl, exclusive of Coots, in Tåkern in the mid-september counts 1974-2018. The line shows running three-year mean.*

Augusti

Oktober

Figur 19. Totalt antal inräknade simfåglar vid augustiräkningarna (omkring 15 augusti) och oktoberräkningarna (omkring 15 oktober). Ingen räkning genomfördes i augusti 1993 eller i oktober 1991. *Total number of waterfowl counted in Lake Tåkern in August and October.*

Våren och sommaren

Ingen regelrätt räkning genomfördes. Generellt noterades beskedliga antal under våren. 250 sothöns noterades 15.4 och 300 vigg rastade vid Hov 6.1 och lika många vid Glänås 6.5. 100 brunänder noterades 30.4. 23 salskrakar noterades 15.4. Under försommaren sågs relativt många brunanddrakar; t.ex. 100 i Renstad yttre 20.5, 35 vid Glänås 27.5, 200 i Källstadviken 31.5 och 300 vid Tovören 16.6. 2 juni noterades hela 23 vighanar vid skrattnåskolonin vid Glänås.

Tabell 2. Antal simfåglar vid höstens räkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. * anges vid månadsrekord för Tåkern.

*Number of Waterfowl during the autumn counts. Within brackets the mean for the latest ten years' counts is given. * marks new monthly record for Tåkern.*

	18/8 (08-17)	15/9 (08-17)	13/10 (08-17)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	371 (209)	310 (344)	330 (462)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0 (0)	0 (0)	0 (1)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0 (0)	0 (0)	5 (1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	130 (219)	203 (432)	200 (131)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	21 (17)	21 (21)	14 (18)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	3130 (2572)	3600 (2573)	3700* (2380)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0 (3)	0 (1)	8 (12)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0 (0)	0 (1)	0 (0)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	510 (2310)	10700* (4624)	14000* (4810)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	2060 (1022)	3250* (1181)	1130 (399)
Kricka <i>Anas crecca</i>	741 (665)	750 (803)	365 (233)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1080 (1243)	1600 (913)	713 (1091)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	11 (13)	55 (86)	52 (40)
Årta <i>Anas querquedula</i>	0 (1)	0 (0)	0 (0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	5 (35)	37 (19)	54 (12)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	8840 (12451)	13700 (12519)	8250 (2823)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	240 (2011)	1900 (1791)	1100 (2860)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	13 (314)	170 (216)	240 (2004)
Bergand <i>Aythya marila</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0 (1)	0 (20)	30 (39)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0 (0)	0 (0)	2 (2)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0 (2)	2 (24)	131 (201)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	8420 (10793)	7000 (13593)	3700 (2051)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Summa:	25572 (35406)	43298 (39995)	34024 (20433)
% av medelvärdet	72 %	108 %	167 %

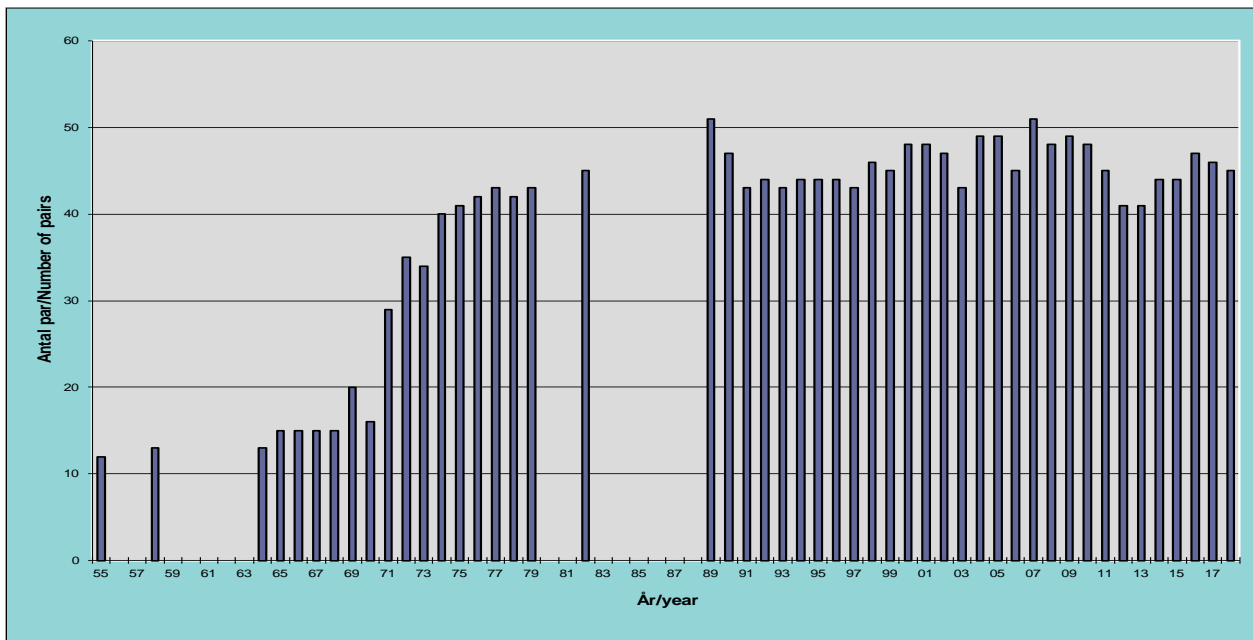
Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Lars Gezelius

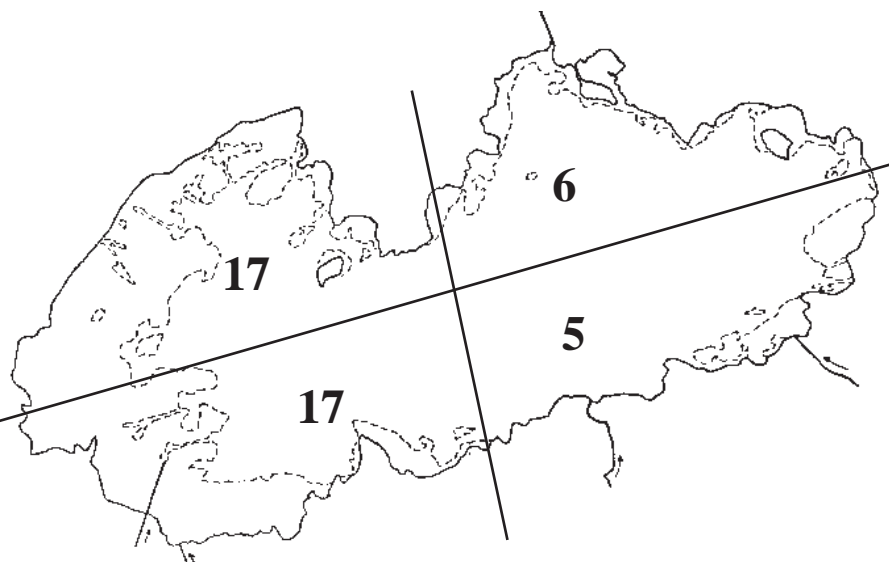
Den första brunhöken sågs 27 mars. Inventeringen pågick fram till midsommar och var som mest intensiv i april, då bobyggnaden pågår. Både honan och hanen bygger med mindre kvistar, vass och starr och fodrar boet med gräs.

Tätast låg reviren i Ramstad-Renstad yttre. Fördelningen av antalet par i sjöns sektorer blev SW 17 par, NW 17 par, SE 5 par och NE 6 par. Totalt häckade 45 par och stammen är relativt stabil på en hög nivå. Enligt Fåglarna i Sverige - antal och förekomst (SOF 2012) häckar ca 1500 par i Sverige, d.v.s. Tåkern hyser ca tre procent av det svenska beståndet. Inga ungar har ringmärkts och inga återfynd har rapporterats. Årets sista observation gjordes relativt sent, 17 november.

Figur 20 Antalet par av brun kärrhök i Tåkern 1955-2018. *Number of breeding pairs of Marsh Harriers in Tåkern 1955-2018.*

Figur 21. Antal häckande par av brun kärrhök i fyra sektorer, totalt 45 par. *Number of pairs of Marsh Harriers in different parts of the lake, in all 45 pairs.*

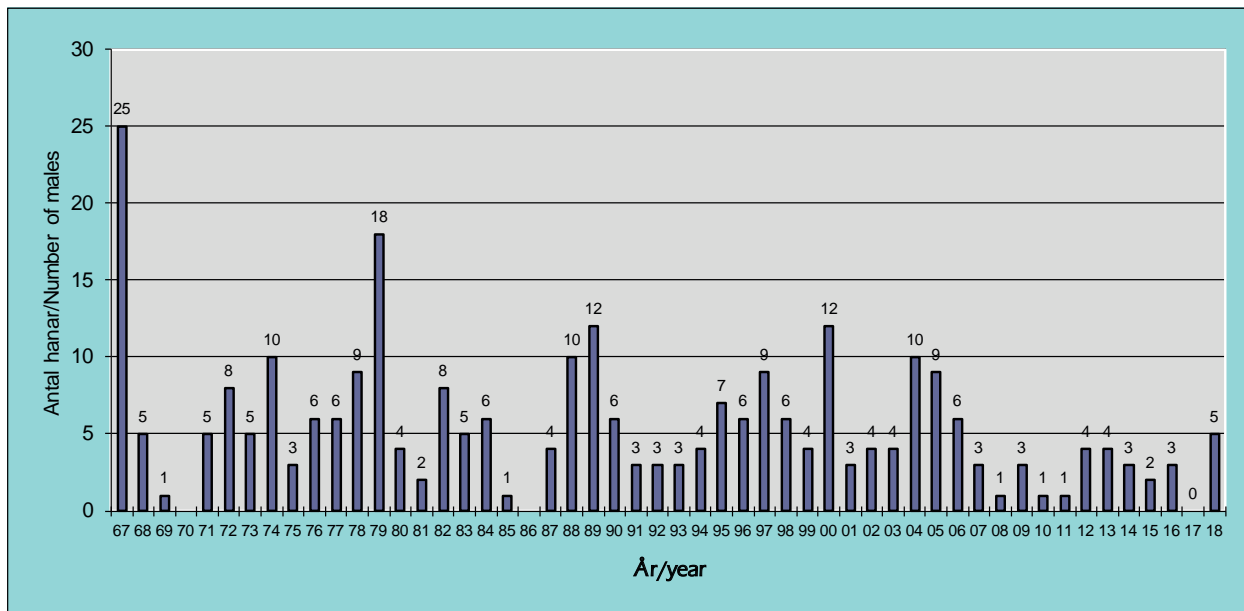

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* (VU)

Lars Nilsson

Antalet småfläckiga sumphönor har varierat betydligt mellan åren. I figuren nedan visas numerären under de senaste 50 åren. De sista åren på 1960-talet skedde en drastisk minskning då noll till fem individer hördes. 1967 kunde 10-25 exemplar höras på sträckan Väversunda-Renstad. Under 1990-talet kan en svagt uppåtgående trend skönjas. År 2000 var ett toppår med en av de högsta årssummorna under hela perioden. Under 2000-talet har antalet revir fortsatt att variera kraftigt, från ett till tio revir per år. Under 2018 gjordes många observationer av arten och fem revir konstaterades. Det är det högsta antalet sedan 2006. Beståndet i Sverige har minskat dramatiskt under senare år, i Fågelåret 2017 (SOF-Birdlife 2018) redovisas 118 spelande fåglar för 2017. Även om variationen mellan åren är fortsatt stor är den vikande trenden tydlig. Första observationen för året gjordes 13 maj vid Renstadmaden. I början av september sågs ett ex från Hovtornet.

Figur 22. Antal revir av småfläckiga sumphönor vid Tåkern 1967-2018. *Number of territories of Spotted Crakes at Lake Tåkern 1967-2018.*

Figur 23. Spelande småfläckiga sumphönor 2018. *Territories of Spotted Crakes 2018.*

Trana *Grus grus*

Lars Gezelius

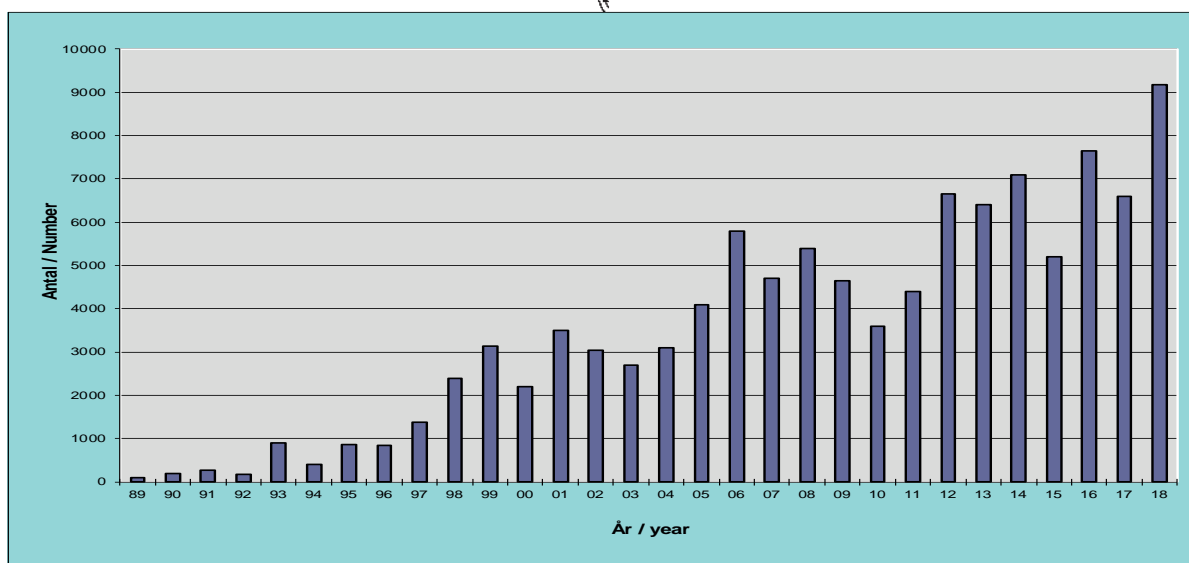
Första tranan siktades inte förrän 20 mars denna sena vår och 700 tranor räknades 30.3, vilket är en låg vårsiffra. Vårrekordet är 4000 ex. från 2014. Sammantaget bedöms ca 250 tranor ha översomrat vid sjön, huvudsakligen vid Tovören och Lorbydeltat. Under april till juni markerades ensamma par, varnande fåglar eller par med ungar på karta över Tåkern. I år bedöms att 31 par påbörjat häckning vid sjön, vilket är ungefär som de senaste årens antal. Tre par sågs med unge. Trenden är alltjämt en svagt ökande häckande population. Vid räkningarna under hösten noterades antalet tranor med följande resultat:

18/8	1/9	15/9	29/9	13/10	28/10	11/11
4310	5850	9170	4240	370	-	-

Tranorna rastade i rekordantal under hösten. 9170 ex. är drygt 1500 fler än förra rekordet från hösten 2016. Sista observationen var 30 ex. 18 oktober. Under hösten räknades andelen ungfåglar. Bland 1856 åldersbestämda tranor var 194 årsungar (10,5 %).

Figur 24. Häckningsplatser för tranor vid Tåkern 2018, 31 par.
Territories of Cranes at Tåkern 2018, 31 pairs.

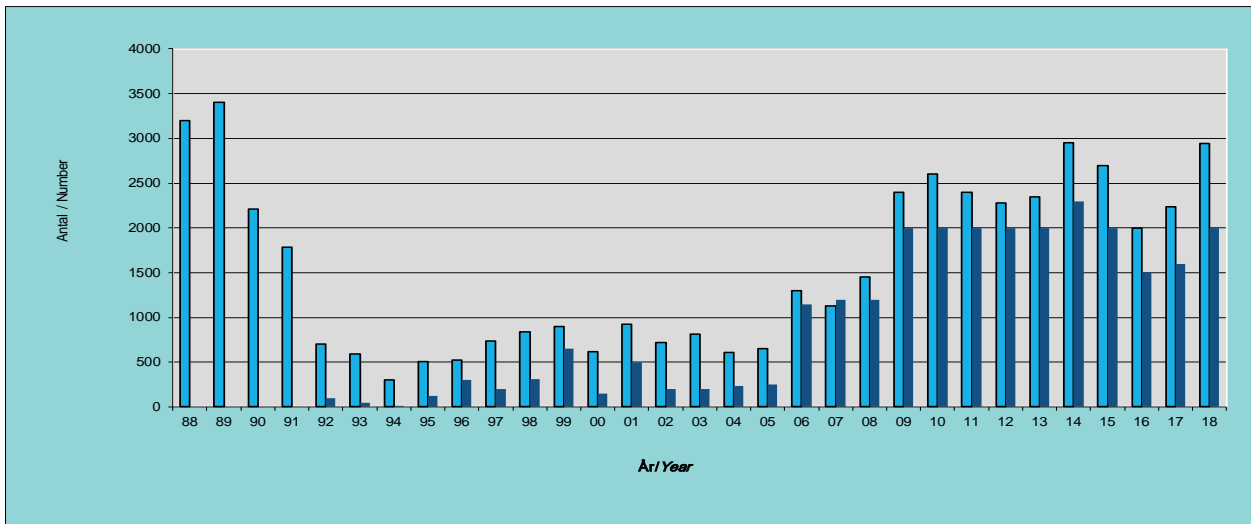
Figur 25. Högsta dagsnotering av tranor vid Tåkern under höstarna 1989-2018.
Highest number of Cranes at Tåkern during the autumn 1989-2018.

Skrattmåsar *Chroicocephalus ridibundus*

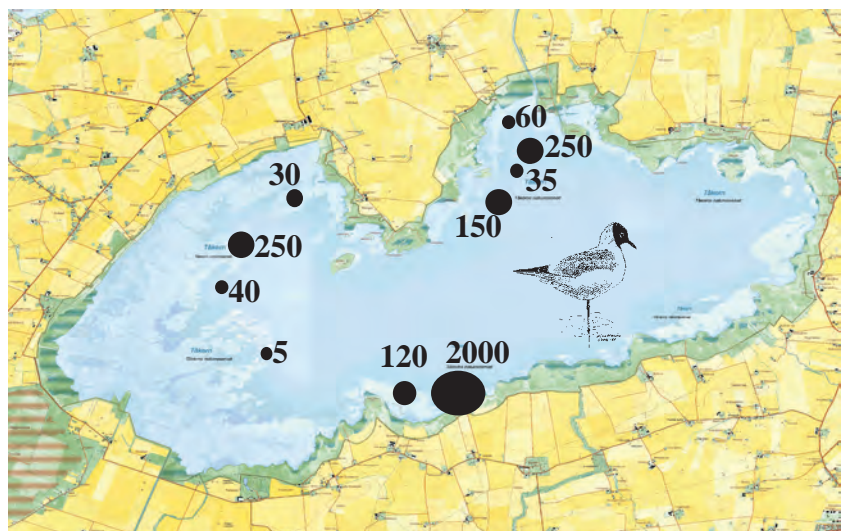
Lars Gezelius

Enstaka fåglar dök upp 2 april. I maj påbörjade 2940 par häckning i fyra huvudkolonier; Glänås, Tovören, Källstadviken och Åsbyvassen. Lika som de senaste åren häckade alla par på öar ute i sjön. En artikel över skrattmåsens historik vad gäller boplatsval i Tåkern presenterades i Vingspegeln nr 3./2018 (Gezelius). De skapade öarna vid Glänås var fortsatt mycket attraktiva 2018. Öarna restaurerades hösten 2016 och innebar ett lyft för de kolonihäckande fåglarna. En detaljerad rapport om restaureringen och häckfågeln där presenteras i Vingspegeln nr. 3/2017 (Gezelius och Axelson). Totalt häckade 2000 skrattmåsar där och paren var fördelade på yttre ön 860, flottarna 90, mellersta öarna 510, västra ön 420, närmaste öarna 10 och de östra öarna 110. Vid Tovören fanns drygt 500 par spridda på flera öar. Koloniernas lägen framgår av figur 27. Inga sjuka fåglar sågs. Detta år bedöms totalt 2000 ungar ha blivit flygga, vilket ger 0,7 ungar per par. Ungfågelproduktionen har legat på denna tämligen goda nivå de senaste sju åren. I juni ringmärktes 46 boungar. Två återfynd har rapporterats - en fågel märkt som bounge 2009 återfanns i Rotterdam, Holland (avläst ring) och en fågel märkt 2016 lästes av i september i Dublin, Irland.

Figur 26. Antal par 1988-2018 och ungproduktion 1992-2018 hos skrattmåsar. För åren 1988-91 saknas data angående ungproduktionen, men baserat på anteckningar på fältkartor dessa år bedömer vi att antalet ungar då var minst 0,5 ungar per par. *Number of breeding pairs of Black-headed Gulls 1992-2018 and number of fledglings 1992-2018 in Tåkern. During the years 1988-91 we estimate the number of chicks to at least 0,5 per pair.*

Figur 27. Skrattmåsens häckningsplatser i början av juni, 2940 par. *Breeding sites of the Black-headed Gull in early June, 2940 pairs.*

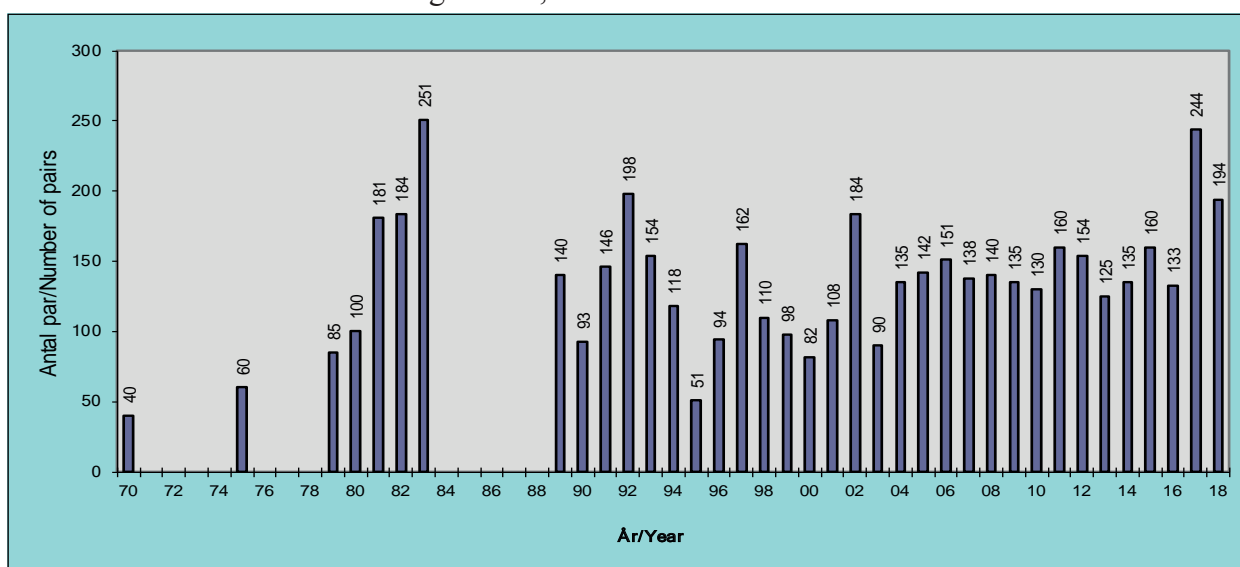

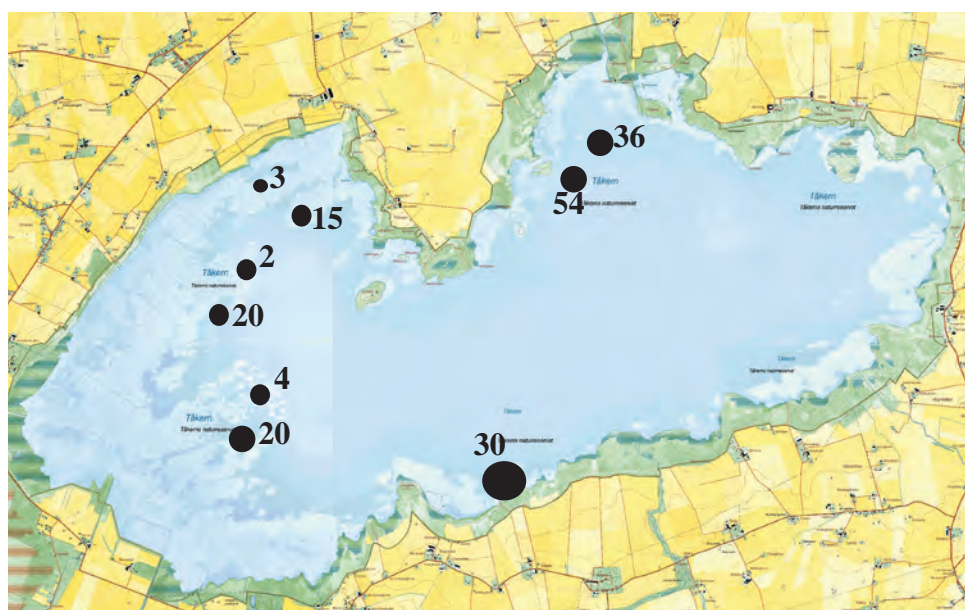
Fisktärna *Sterna hirundo*

Lars Gezelius

Årets första observation gjordes så sent som 20 april. I år häckade 194 par fisktärnor i Tåkern, vilket är tredje högsta antalet någonsin. Medeltalet för åren 2008-17 är 152 par. Populationen i Tåkern har varierat med relativt snabba svängningar, men under 2000-talet och 10-talet har populationen legat stabilt kring 130-160 par för att öka klart de senaste två åren. Spridningen av kolonierna i sjön var även i år relativt stor och lik de närmast föregående åren. Kullstorleken bestämdes i 91 bon i juni till 2,8 ägg per bo (77 x 3 ägg, 13 x 2 ägg och 1 x 1 ägg). Uppskattningsvis kom ca 200 ungar på vingarna. I år häckade bara sex par fisktärnor på de fem flottarna vid Glänås. Antalet par på flottarna har legat i intervallet 26 - 56 par åren 2004-16 och medelandelen par på flottarna har varit 29 %. Årets minskning är en följd av att många andra attraktiva platser finns att tillgå (särskilt vid Glänås) samt att flottarna vuxits över av högre gräs/starr, vilket missgynnar tärnorna. Under året ringmärktes 66 ungar, de flesta vid Tovören. Ett äldre återfynd rapporterades under året; en bounce märkt 2005 kontrollerades i Senegal 2011, efter nästan sex år.

Figur 28. Antalet häckande par fisktärnor i Tåkern 1970-2018. *Number of breeding pairs of Common Tern in Tåkern 1970-2018.*

Figur 29. Fisktärnans häckningsplatser (antal par) i Tåkern 2018, totalt 194 par. *Breeding sites (number of pairs) of Common Tern 2018, in all 194.*

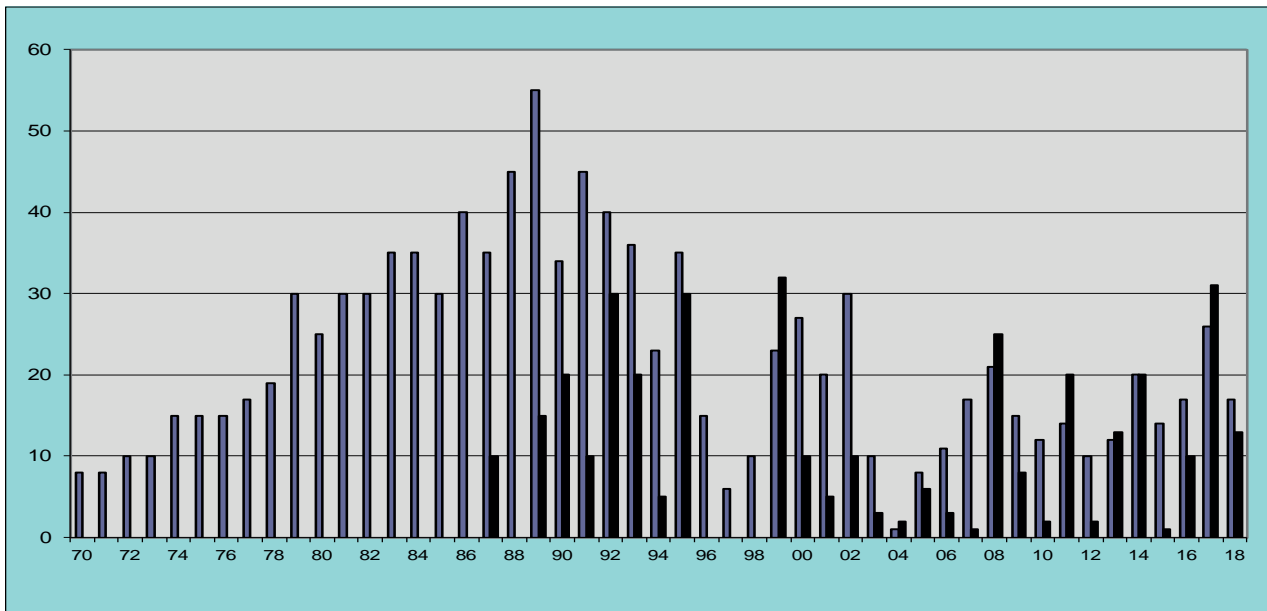

Svarttärna *Chlidonias niger* (VU)

Lars Gezelius

Efter toppåren i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har populationen minskat och fluktuerat ganska kraftigt med en ungfågelproduktion som varierar stort. De senaste åren har populationen legat på ca 10-20 par med undantag för toppåret på 26 par 2017. Årets första svarttärnor sågs 12 maj vid Svälänge.

I maj-juni etablerade sig en koloni om 15 par vid Tovören på två låga öar av vassrotfält. Det var samma plats som de åtta föregående åren. Detta år konstaterades också två par i Renstad Yttre. I juni räknades 15 bon med i medeltal 2,5 ägg (10x3 ägg, 3 x 2 ägg och 2 x 1 ägg). Totalt kunde 13 ungar märkas vid flera besök i juni. Endast enstaka ungfåglar noterades i juli vid Sjtötuna. Årets sista observation gjordes 12 augusti. Enligt Fåglarna i Sverige - antal och förekomst (SOF 2012) finns ca 220 par i Sverige.

Figur 30. Antal par 1970-2018 och ungföproduktion (svarta staplar) 1987-2018 hos svarttärna. *Number of breeding pairs of Black Tern 1970-2018 and number of fledglings (black bars) 1987-2018 in Tåkern.*

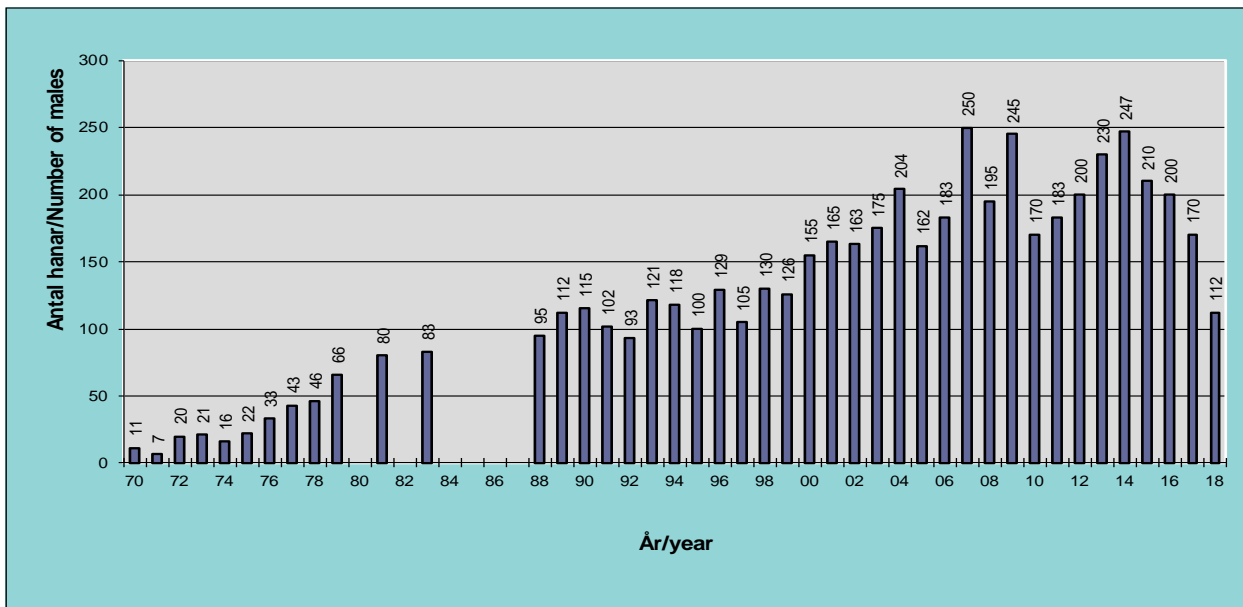
Figur 31. 17 par svarttärnor häckade vid Tovören och i Renstad yttre. *17 pairs of Black Tern started breeding (at the black dots).*

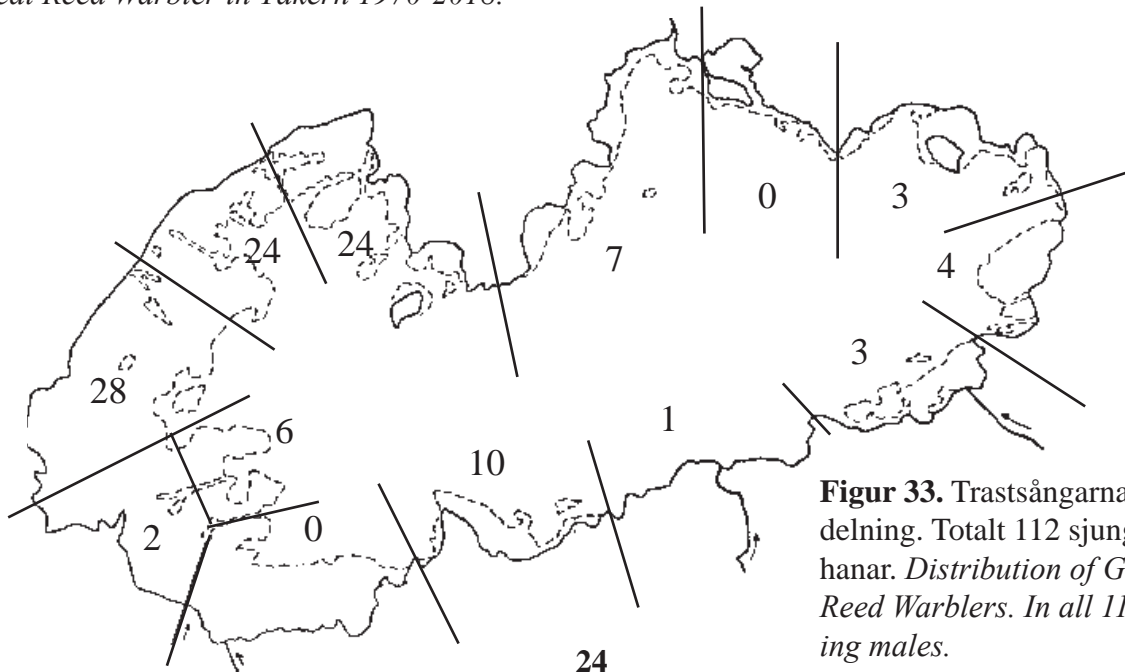
Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* (NT)

Lars Gezelius

Årets insats koncentrerades på att inventera antalet sjungande hanar. Första trastsångaren hördes 29 april. I stort sett alla vassområden blev inventerade och sjungande hanar prickades in på vasskartor från 20 maj till 8 juni. De flesta områden besöktes en gång, men några besöktes två till tre gånger. Årets inventering slutade på 112 sjungande hanar, vilket är det lägsta antalet på drygt 20 år. De senaste fyra åren är också trenden tydligt nedåtgående och årets notering är långt under medeltalet för tioårsperioden 2008-2017 som är 205. Det var höga tätheter i Källstadviken och västra vassarna, medan det var ovanligt få revir i Renstad yttre. I övrigt var fördelningen i sjön ungefär som under de senaste åren. Under den standardiserade märkningen vid Renstad kanal i juli-september fångades endast en trastsångare. Det är klart lägre än den genomsnittliga fångsten som är sex fåglar per säsong sedan 1994. Fångststatistiken vid Renstad kanal har inte varit särskilt väl korrelerad med antalet sjungande hanar de senaste åren.

Figur 32. Antalet revirhävdande trastsångare i Tåkern 1970-2018. *Number of singing males of Great Reed Warbler in Tåkern 1970-2018.*

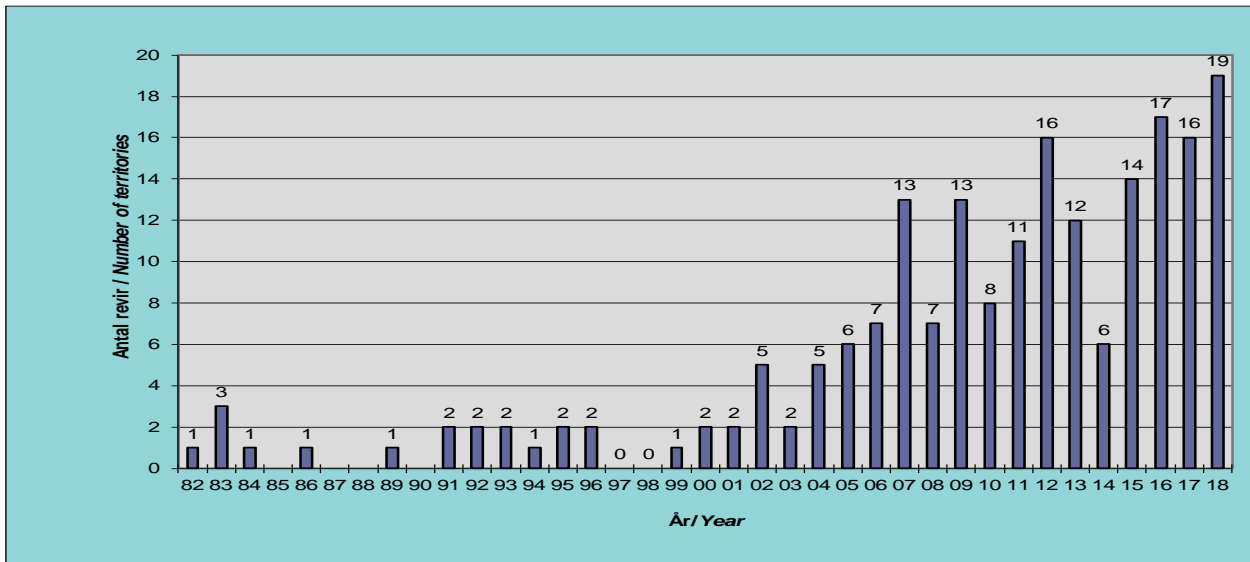
Figur 33. Trastsångarnas fördelning. Totalt 112 sjungande hanar. *Distribution of Great Reed Warblers. In all 112 singing males.*

Vassångare *Locustella luscinioides* (NT)

Lars Gezelius

Efter ett förstafynd 1972 och en första konstaterad häckning 1996 har Tåkernbeståndet av vassångare ökat sedan början av 2000-talet. Enligt Fåglarna i Sverige - antal och förekomst (SOF 2012) finns ca 30 par i Sverige. Artens etablering i Tåkern, såväl som i Sverige, är intressant att följa, varför ett färgmärkningsprojekt inleddes 2007. I år fångades dock ingen vuxen fågel, men då detta sker märker vi våra vassångare med en orange färgring över aluminiumringen på höger ben och två individuella färgringar på vänster ben. Färgmärkningarna ger oss också möjligheter att studera vassångarens ortstrohet. Hittills har endast två hanar återkommit till Tåkern ett år efter att de ringmärkts, vilket antyder att de flesta fåglar som dyker upp är nya individer, eventuellt förlängda flyttare från den europeiska kontinenten. Första obsen för året gjordes redan 26 april vid Bankängen. Arten noterades i år med ett nytt rekord för Tåkern med 19 revir, där mer än hälften låg relativt tätt i Renstad Yttre och relativt många i östra delen av sjön. Fångsten vid Renstad kanal under sensommaren blev dock relativt skral med endast fem ex. ringmärkta, samtliga ungfåglar. Totalt har nu 99 vassångare ringmärkts i Tåkern. Inga återfynd har rapporterats under året.

Figur 34. Antalet revirhävdande vassångare i Tåkern 1992-2018. *Number of singing males of Savi's Warbler in Tåkern 1992-2018.*

Figur 35. Vassångare i Tåkern 2018. Totalt minst 19 revir. *Distribution of territories of Savi's Warbler. In all 19 singing males.*

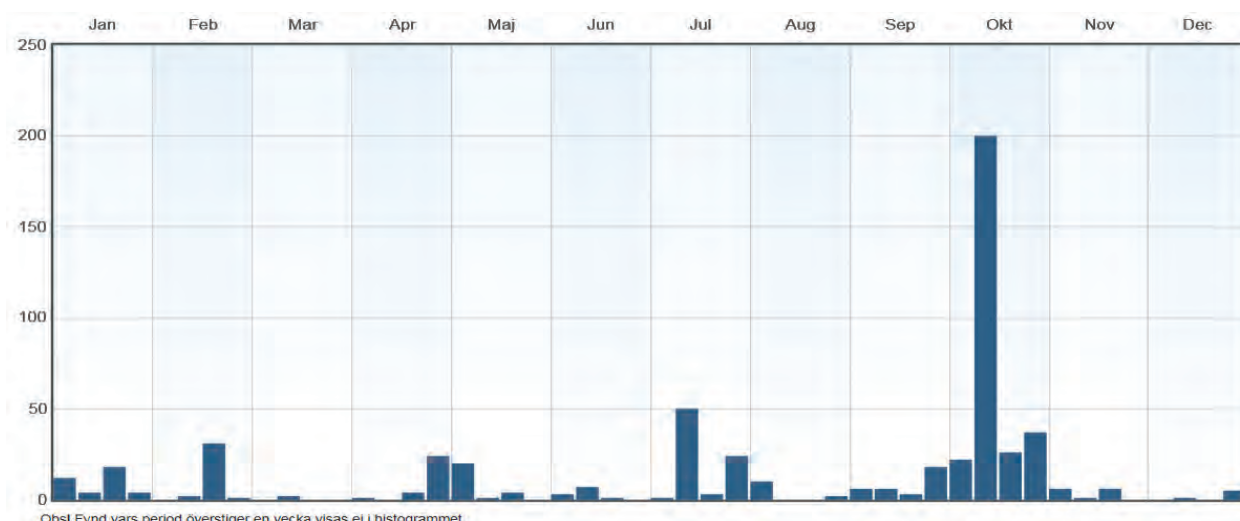
Skäggmes *Panurus biarmicus* (NT)

Lars Gezelius

Vintern blev tämligen lång och sen med mycket snö i vassarna så sent som i början av april varför skäggmesarna bör ha haft ett sämre häckningsår. 99 observationer under året finns på Artportalen med en kraftig topp i oktober (fig. 36). Det är bara hälften så många observationer som under 2017. Under vintern noterades enstaka fåglar på lite olika håll. Under högflyktsperioden i oktober noterades som mest 80 ex. vid Hov.

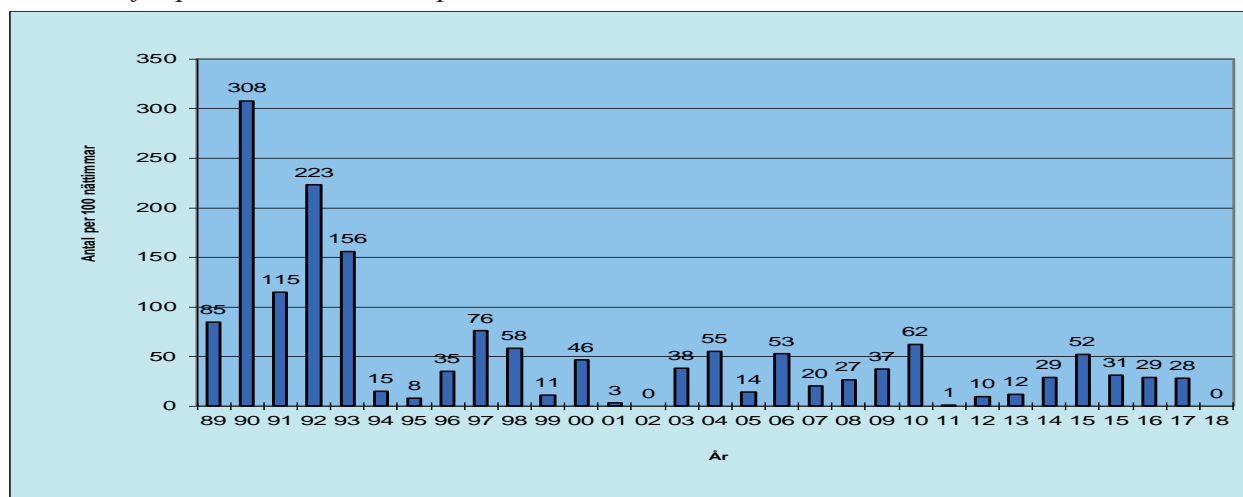
Höstmärkning

Totalt märktes bara en enda skäggmes under året....(!) och det var utanför den standardiserade fångsten. 2011 märktes bara två fåglar, men sedan får vi gå tillbaka till 1986 för att hitta en nolla i protokollen. I figur 37 visas fångsten per nättimme under september-oktober för de senaste 30 åren, vilket ger en fingervisning om förändringar av populationsstorleken. Mellan 1993 och -94 skedde en kraftig minskning och därefter har populationen legat på en lägre nivå och fluktuerat. 2011 var ett bottenår och 2015 var ett litet toppår. Därefter är trenden minskande. Samma mönster framgår av antalet rapporterade skäggmesar i artportalen för Tåkern under de senaste åren.

Figur 36. Antalet rapporterade skäggmesar per vecka vid Tåkern 2018.

Number of reported Bearded Tits per week 2018.

Figur 37. Antalet fångade skäggmesar per 100 nättimmar under september-oktober 1989-2018.

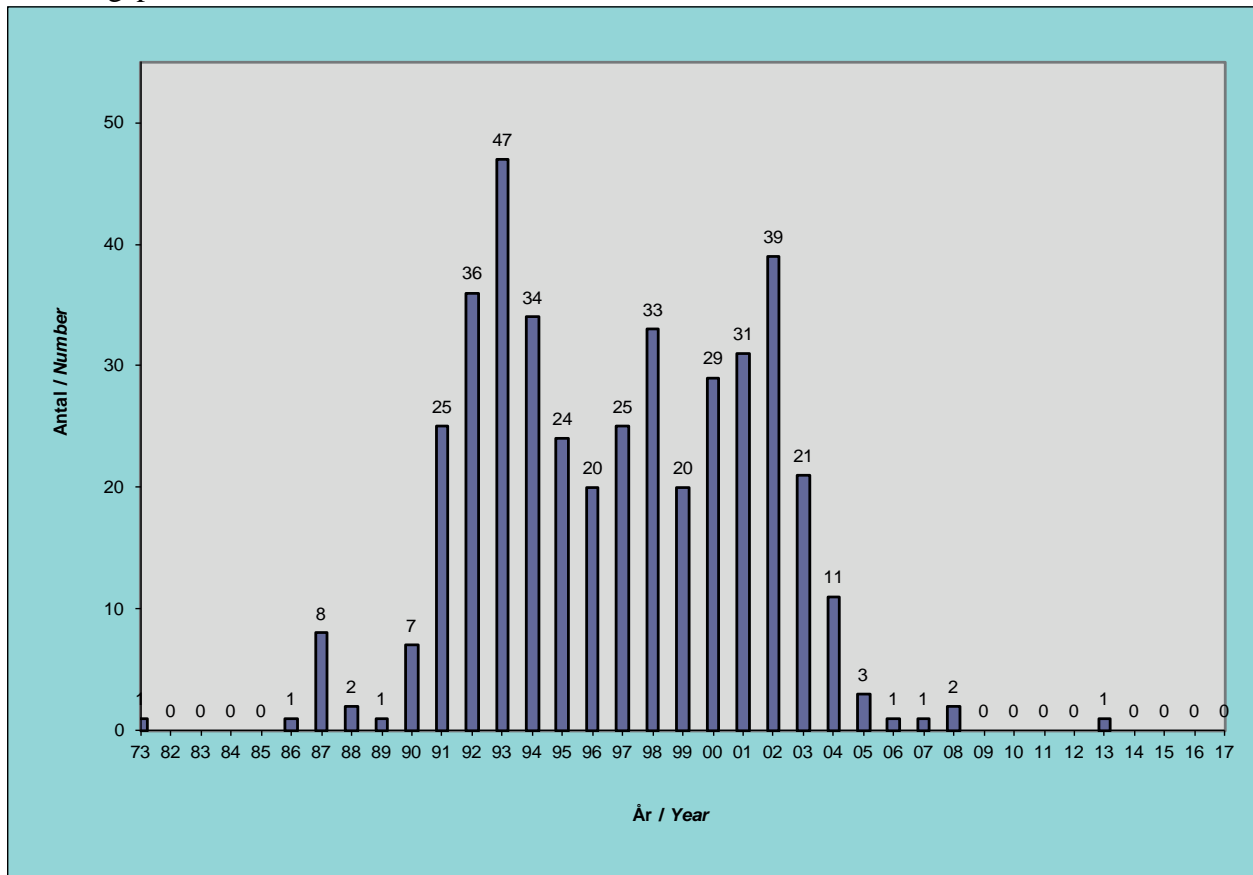
Number of trapped Bearded Tits per 100 net-hours during September-October 1989-2018.

Pungmes *Remiz pendulinus* (EN)

Lars Gezelius

Pungmesen fortsätter att mer eller mindre utebli från Tåkern. Under året gjordes inte en enda observation av arten. Så var fallet även 2011, men dessförinnan får vi backa ända till 1988 för att hitta ett "nollår". Senaste häckningsförsöket var vid Svälänge 2013. Populationen har en vikande trend i hela Sverige, och arten klassas som starkt hotad på rödlistan. Enligt Fåglarna i Sverige - antal och förekomst (SOF 2012) finns ca 60 par i Sverige. Det är troligen ingenting i Tåkerns biotoper som spelar in eftersom det finns gott om björkridåer utefter kanalerna som fortsatt erbjuder goda häckningsplatser.

Figur 38. Antal funna påbörjade/kompleta pungmesbon vid Tåkern 1973-2018. *Number of found nests of Penduline tit (in various stages of completion) at Tåkern 1973-2018.*

Ringmärkning / Bird ringing

Lars Gezelius

Under året ringmärktes 2261 fåglar av 64 arter och nu har drygt 124 000 fåglar märkts genom åren. Bland ovanligare arter i ringmärkningssammanhang för Tåkern kan nämnas ormvråk, dvärgmåsar, sånglärka och blåhake. Det blev årsrekord för sillgrissla med 20 fåglar märkta i Gryts skärgård. Totalt sett blev det ett medelmåttigt märkår med en totalsumma strax över medianårssumman som är 2057. Det var framförallt vassararterna som märktes i sparsamma mängder. Den rekordartade sommartorkan är den sannolika förklaringen till det. I vassen fanns t.ex. nästan inga bladlöss under sensommaren. Summorna för rörsångare (458), sävsångare (367) och skäggmes (1!!) är riktigt låga och även summan för sävsparv (120) är låg. Dock var det gott om kärrsångare och 31 märkta är det näst högsta någonsin. I övrigt kan nämnas fem vassångare och en trastsångare.

Märkning av boungar

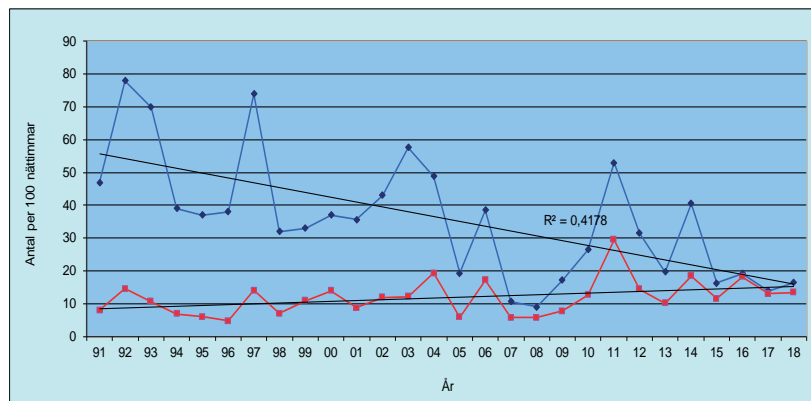
Under året märktes färre boungar, 503, jämfört med de senaste sju årens antal kring 1000. Arbetet koncentrerades som vanligt på måsar och holkhäckande arter. Fisktärna märktes i normala antal (66), men det blev tämligen få skrattmåsar märkta (46). Bland ovanligheter detta år var två märkta ungar av sillgrissla i Gryts skärgård. Skrانتärmorna hade här ett gott år och 72 ex. märktes. Antalet märkta ungar i holkar blev 290.

Höstmärkning

Fångstinsatsen vid Renstad kanal 1 juli till 29 september resulterade i 2705 nättimmar inom ramen för den standardiserade vassmärkning. Antalet nättimmar var i juli 1347, i augusti 902 och i september 456. Utöver detta bedrevs ringmärkning några morgnar vid Glänås och Väversunda. Vad gäller trender, i form av antalet fåglar märkta per 100 nättimmar, kan vi konstatera att det blev relativt lågt antal för rörsångare (16 per 100 nt mot medel på 37) och arten har en nedåtgående trend över tid. 12 sävsångare per 100 nt är däremot nära medelantalet som är 12. Fyra sävsparvar fångades per 100 nättimmar, vilket också är nära medelantalet som är fem. Alla fem vassångare var årsungar. Endast en trastsångare fångades under sommaren/hösten.

Återfynd och kontroller

Hittills har drygt 30 återfynd/kontroller rapporterats under året. Fynd av rörsångare är rapporterade bl.a. från Marocko och Belgien. Vi kontrollerade en sävsångare märkt i Slovenien och en tåkernmärkt sävsångare kontrollerades på samma lokal i Slovenien. Skrانتärmorna märkta i Gryt rapporterades från Sjtötuna (!) samt utsocknes i Frankrike, Tyskland, Polen, Schweiz, Spanien, Tunisien och Gambia.

Figur 39. Antal fångade rörsångare (blå) och sävsångare (röd) per 100 nättimmar vid Renstad kanal 1991-2018. *Number of trapped Reed Warblers (blue) and Sedge Warblers (red) per 100 net-hours 1991 - 2018 at our standard effort site at Renstad canal.*

Tabell 3. Antalet ringmärkta fåglar 2018. Inom parentes anges hur många som var boungar. *Number of ringed birds in 2018. Ringed as nestlings within brackets.*

Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	1
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	1
Dvärgmåsar <i>Larus minutus</i>	4 (4)
Skrattmåsar <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	46 (46)
Skrانتärna <i>Hydroprogne caspia</i>	72 (72)
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	66 (66)
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	13 (13)
Sillgrissla <i>Uria aalge</i>	20 (2)
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	1
St. hackspett <i>Dendrocopos major</i>	5
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	1
Forsärla <i>Motacilla cinerea</i>	5 (5)
Sädesärla <i>Motacilla alba</i>	1
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	10
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	2
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	12
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	2
Blåhake <i>Luscinia svecica</i>	1
Rödstart <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	7 (5)
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	1
Koltrast <i>Turdus merula</i>	11
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	1
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	2
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	2
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	5
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	31
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	458
Sävsångare <i>A. schoenobaenus</i>	367
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	1
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	4
Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i>	3
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	14
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	22
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	5
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	5
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	121
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	1
Svartvit flug. <i>Ficedula hypoleuca</i>	157 (154)
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	1
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	1
Entita <i>Poecile palustris</i>	28 (9)
Talltita <i>Poecile montanus</i>	6
Svartmes <i>Periparus ater</i>	6
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	195 (62)
Talgoxe <i>Parus major</i>	226 (65)
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	8
Trädskrypare <i>Certhia familiaris</i>	4
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	10
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	1
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	1
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	21
Pilfink <i>Passer montanus</i>	40
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	8
Bergfink <i>Fringilla montifringilla</i>	1
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	8
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	1
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	66
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	1
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i>	5
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	3
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	3
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	2
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	14
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	120
Antal arter:	64
Summa:	2261 (503)

Punktrutt Tåkern runt / Standard route around Tåkern

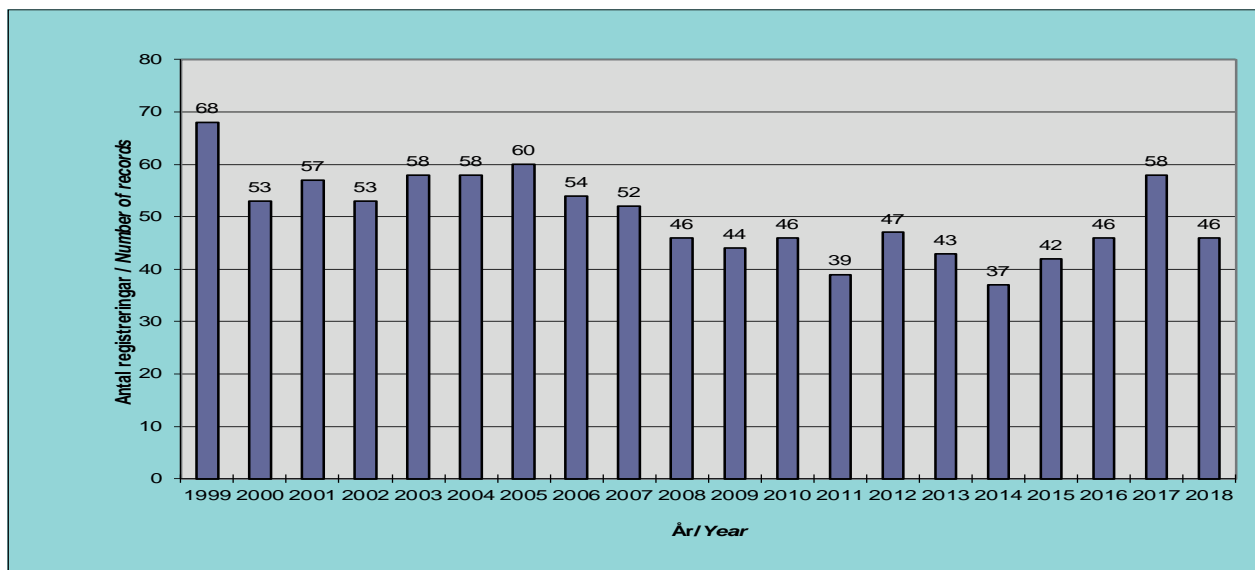
Lars Gezelius

På sjuttioalet fanns ett antal fasta punktrutter i Tåkern som inventerades under framförallt häckningstid. De var belägna i det sydvästra vassområdet och förflyttningarna mellan punkterna skedde med kanot. Som förste inventerare fungerade Gunnar Björkman. Vissa rutter blev med tiden oframkomliga p.g.a. dåligt underhållna kanaler. Därför slutade rutterna att paddlas i slutet av 70-talet. Materialet som samlades in är bara grovt bearbetat.

Fältstationen återupptog 1998 arbetet med fasta punktrutter. En rutt består av tjugo punkter som inte får ligga för nära varandra (för att förhindra dubbelräkning). Rutten startas senast en timme efter soluppgången och vid varje punkt noteras alla fåglar som ses eller hörs under fem minuter. Eftersom avsikten var att kunna genomföra inventeringarna när som helst under året lades punkterna utmed det allmänna vägnätet runt sjön, "Giro del Tåkern" var skapat. Tanken var också att samla in jämförbara data om jordbrukslandskapets fåglar. Förfarandet följer reglerna för Svenska Häckfågeltaxeringen. Där beskrivs också varje punkt avseende biotop. Fyra poäng fördelas på de fyra huvudbiotoperna; barrskog, lövskog, åker/bete och myr/hygge. För vår rutt blev fördelningen åker 70 poäng, lövskog 7 poäng och myr 3 poäng. Utan tvekan en rutt i jordbrukslandskapet!

Målet är att inventera rutten en gång omkring nyår och en gång under häckningstid i början av juni. Det är viktigt att vädret vid inventeringstillfället är bra, dvs utan besvärande nederbörd eller blåst. Vinterinventeringen genomfördes för 21:a året i januari 2018, medan 19 inventeringar hittills gjorts i juni. Fältstationen har också en sommar- och vinterpunktrutt på Omberg som inventerades första gången 2000. Huvudansvar för inventeringarna har Bengt Andersson, Lars Gezelius och Lars Nilsson. Avsikten med den här typen av inventering är dels att beskriva fågelsamhället och dels att följa förändringar i antalet fåglar över tiden. Detta gör att man bör ha många års resultat för att kunna få någorlunda säkra siffror. Resultatet av inventeringarna är en viktig pusselbit i den nationella övervakningen av fåglarnas populationsutveckling. Se www.fageltaxering.lu.se.

I figuren nedan anges totalantalet punkter där tio jordbruksmarksfåglar (tofsvipa, sånglärka, ladusvala, buskskvätta, stenskvätta, törnsångare, stare, gråsparv, hämpling, gulsparv) registrerats i juni 1999-2018. En av dessa arter på en punkt ger en poäng, det innebär att högsta möjliga totalpoäng är 200 varje år (10 arter x 20 punkter). Efter flera år med en nedåtgående trend sedan mitten av 00-talet, visar de senaste åren en svagt uppåtgående trend.

Figur 40. Antal registreringar av jordbruksfåglar på punktruten "Tåkern runt" 1999-2018. *Number of records of bird species typical for agricultural landscape noted on the standard route around Tåkern 1999-2018.*

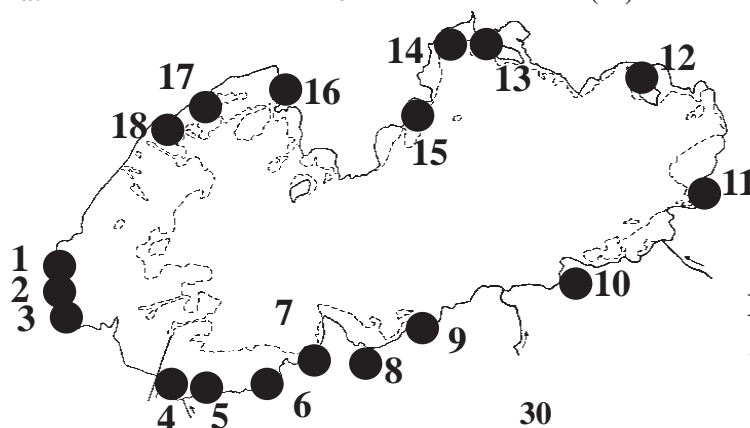
Inventering av Tåkerns strandängar

Lars Nilsson

Under året har 18 hävdade, öppna strandängar besökts under häckningstid med syfte att dokumentera antalet häckande fåglar. Mest intresse har ägnats de typiska strandängsarterna; vadare, ängspiplärka och gulärta. Observationer av andra arter, såsom andfåglar, har naturligtvis också noterats. De större ängarna har besökts 5-6 gånger från slutet av april till midsommar. Mindre och mer lättinventerade ängar besöktes 3-5 gånger. I tabellen nedan sammanfattas antalet häckande par av tofsvipa, rödbena och gulärta. Karteringen av dessa arter är tillförlitlig samtidigt som förekomsten av dessa arter indikerar att områdets hävd är relativt god. När det gäller tofsvipa står siffran oftast för högsta antalet ruvande fåglar och för rödbenan liksom gulärlan antalet revirhävdande par. Arealen avser inventerad strandäng inklusive den s.k. blå bården. 15 strandängar har inventerats sedan 2003. Under 2011 tillkom två strandängar; Toregårdsängen och Glänås, samt 2012 Svålingemaden. För resp. äng anges även aktuell hävdstatus i kategorierna god, måttlig, svag och saknas. Igenväxningsgraden anges i kategorierna låg, medel och hög. Tofsvipan noterades för en ökning av antalet revir jämfört med 2017, från totalt 57 till 75 revir, en ökning med 31 procent. Rödbenan har också ökat i antal (17

Tabell 4. Antal revir av tofsvipa, rödbena och gulärta på Tåkerns välhävdade strandängspartier 2018, inom parentes anges antal per km². *Number of breeding Lapwings, Redshanks and Yellow Wagtails on the meadows at Tåkern 2017, within brackets are given number per km².*

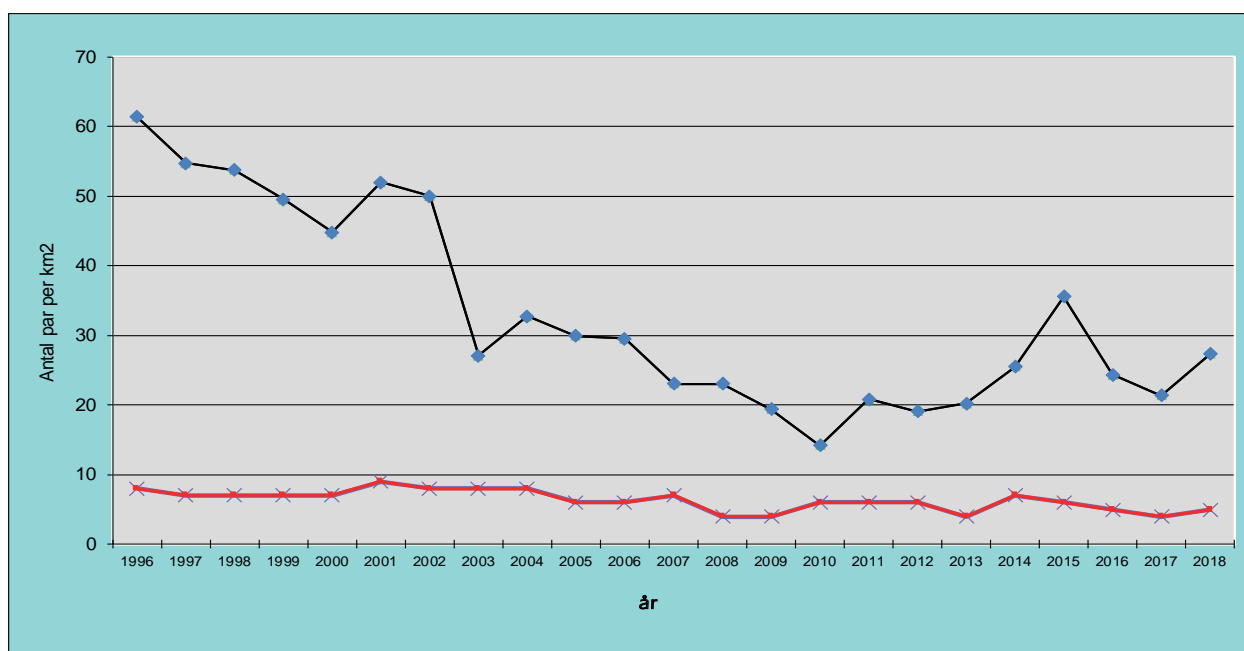
	Storlek (ha)	Tofsvipa Lapwing	Rödbena Redshank	Gulärta Yellow Wagtail
1. Väversundamaden	22	2 (9)	-	-
2. Charlottenborgsmaden	15	3 (20)	1	-
3. Lövängsborgsmaden	18	3 (17)	1	-
4. Renstadmaden	7	2 (29)	1	-
5. Kvarnängen	16	6 (38)	1	-
6. Bankängen	23	12 (52)	2	1
7. Toregårdsängen	10	2 (20)	1	-
8. Svanshals äng	21	5 (24)	1	2
9. Glänåsängen	2	1 (50)	1	-
10. Sjötuna	9	6 (67)	1	-
11. Furåsa/Hov	23	5 (22)	-	1
12. Säby	16	3 (19)	-	1
13. Svålingemaden	8	2 (25)	-	-
14. Herrestad	15	2 (13)	1	1
15. Källstad hopabete	26	7 (27)	2	1
16. Källstadviken	5	1 (20)	-	.
17. Yxstad strand	12	8 (67)	1	2
18. Åsby	19	2 (11)	1	2
Summa:	267	72 (27)	14 (5)	11 (4)

Figur 40. Strandängarnas lägen.
The location of the meadows.

procent) medan gulärlan står för en märkbar minskning (27 procent). Endast ett par revirhävande ängspiplärka noterades. Hävdstatusen har förändrats till det bättre för flera ängar, medan graden av igenväxning är i stort sett oförändrad.

Figur 41. Antal revir av tofsvipa (blå punkter) och rödbena (röda) per 100 ha på Tåkerns inventerade strandängar 1996-2018. *Number territories of Lapwing (blue dots) and Redshank (red) per 100 ha on the investigated meadows at Tåkern 1996-2018.*

Väversundamaden 22 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

En medelstor strandäng som ligger nedanför Väversunda kyrka vid sydvästra delen av Tåkern. Ängen avgränsas i väster av kyrkogården och några tomter, samt innefattar även en yta med flera grova almar strax norr om kyrkan. Betestrycket har varit måttligt eller tämligen gott på de lite torrare delarna av ängen, men vissa år kommer betesdjuren ut för sent på säsongen för att lyckas hålla vegetationen i schack. Närmast vassen brukar relativt hög gräsvegetation snabbt komma upp på våren. Fin blå bärd i april.

Antal häckande par:

	1996-2000	2001-05	2006-10	2011-15
Tofsvipa	4,2	1,8	1,8	2
Rödbena	0,2	0,2	0,6	0,2
Enkelbeckasin	?	?	?	0,4
Gulärkla	?	?	-	0,2

	2016	2017	2018
Tofsvipa	3	4	2
Rödbena	1	-	-
Enkelbeckasin	2	2	2
Gulärkla	1	-	-

Charlottenborgsmaden 15 ha. Hävdstatus: god

Igenväxning: medel.

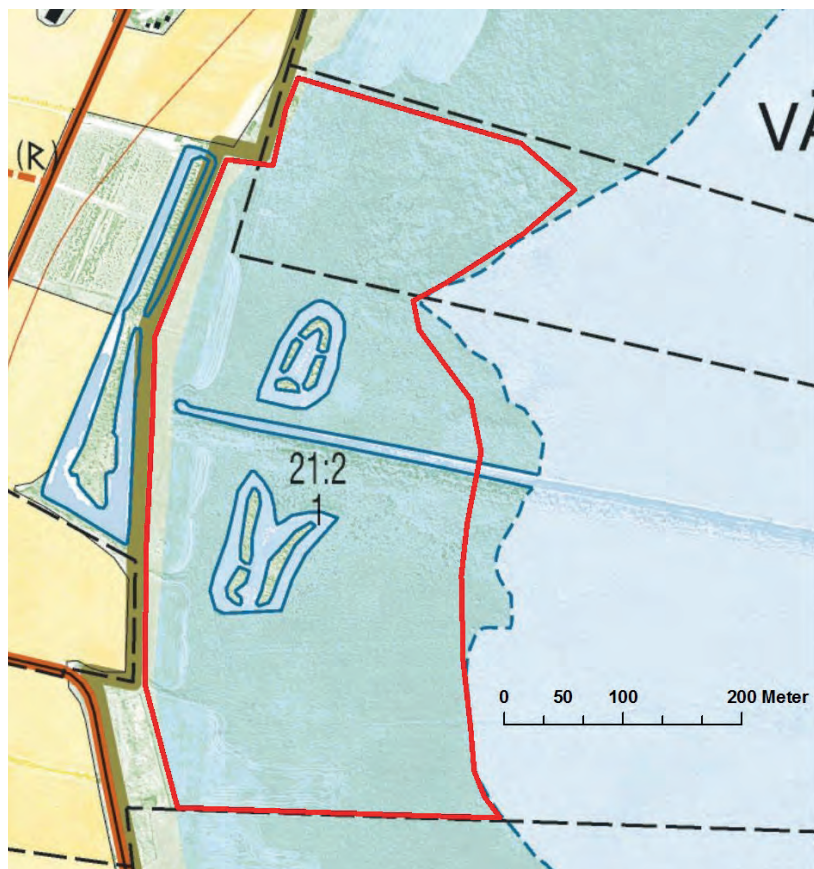
Den här ytan har tidigare legat för fäbot. Med början 1999 startade en restaurering av området. Med hjälp av grävmaskin skapades norr och söder om Charlottenborgskanalen två dammar med öar. De är 0.5-1 m djupa och ca en ha stora. Även kanalen har breddats och fördjupats. Av någon anledning har träd planterats på kanalbanken! Öarna är nu igenvuxna av ungt löv och vass. När vårens högvatten dragit sig tillbaka betas området. Den här ytan är en blandning av olika miljöer med olika behov av hävd. Trots, eller tack vare, detta hopkok av grävmaskinsmiljöer varvat med slättermad är fågellivet rikt och antalet arter våtmarksfåglar stort. Gränsande till strandängen breder sälgbuskagen ut sig. Tofsviporna häckar framförallt på angränsande åkrar men ungarna drar efter kläckning snabbt ned till strandängen.

Antal häckande par:

	Medel 00-05	2006-10	2011-15	2016	2017	2018
Snatterand	0,5	1	0,2	-	-	-
Årta	1	0,2	-	-	-	-
Skedand	1,5	0,6	-	-	-	-
Tofsvipa	5	1,8	1,2	2	-	3
Enkelbeckasin	4,2	3,4	1,5	3	2	4
Rödbena	2,2	1,8	0,6	1	1	1
Gulärta	0,2	0,8	-	-	-	-
Ängspioplärka	0,4	-	-	-	-	-

Övriga observationer:

Mindre strandpipare 1 ex. 12 maj

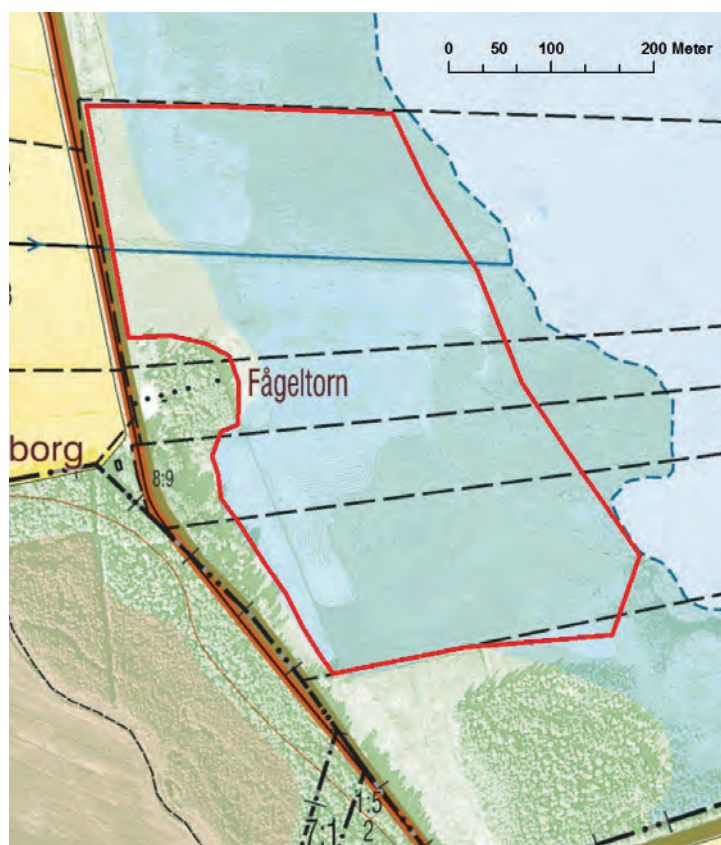
Lövängsborgsmaden 18 ha. Hävdstatus: måttlig. Igenväxning: medel.

1988 påbörjades restaureringen av Lövängsborgsmaden genom fräsning och hela dagens yta om ca 18 ha blev klar 1991. Restaureringen bekostades av Tåkernfonden. Maden sköts genom slätter (utom den inre delen som betas) och den utförs med ett rotorslätteraggregat i augusti. Det slagna gräset strängläggs och samlas upp alternativt eldas. Efterbetning sker med nötkreatur/hästar. Karaktäristiskt för slätterängen är att gräset växer kraftigt när värmen kommer och vattnet sjunker undan. Det gör att fåglarna kan vara svårsedda från mitten av maj och fram till slättern. Detta år var ängen mycket torr under våren. En del buskuppdrag utmed diket centralt. I SO 30-50 cm hög starr. Rastande dubbelbeckasin noteras årligen i början av maj.

	medel 1993-99	2000-04	2005-09	2010-14	2015	2016	2017	2018
Årta	1,4	0,2	0,6	-	-	-	-	-
Småfläckig sumph.	1,3	1,2	1,6	1,2	1	1	-	1
Tofsvipa	13	7	5,6	2,4	4	2	2	3
Enkelbeckasin	ca 14	12	8,2	5,2	4	5	5	5
Dubbelbeckasin	0,3	0,2	-	-	-	-	-	-
Rödbena	4,7	3	2	1,6	1	-	-	1
Brushane	0,4	-	-	-	-	-	-	-
Ängspiplärka	1	0,4	0,6	0,2	1	-	1	1
Gulärta	0,7	0,2	0,2	-	1	-	-	-

Övriga observationer:

Dubbelbeckasin. Ett ex 7 - 16 maj

Renstadmaden 7 ha. Hävdstatus: måttlig. Igenväxning: låg.

Restaureringen av denna slåttermad strax öster om Ramstad kanal påbörjades under hösten 1997 i Länsstyrelsens regi med buskröjning och fräsning av starrtuvor. Den restaurerade ytan är ca 7 hektar. Maden kan avspanas väl från vallen eller vägen söder om maden. I augusti 2002 släpptes de första betesdjuren på ytan som varit obetad under många år. Betestrycket blev dock för svagt och under efterföljande vår fanns mycket långt fjolårsgräs och stora tuvor. Från 2003 har betningen fungerat tillfredsställande. En stor del av maden är vanligen vattendränkt i början av våren.

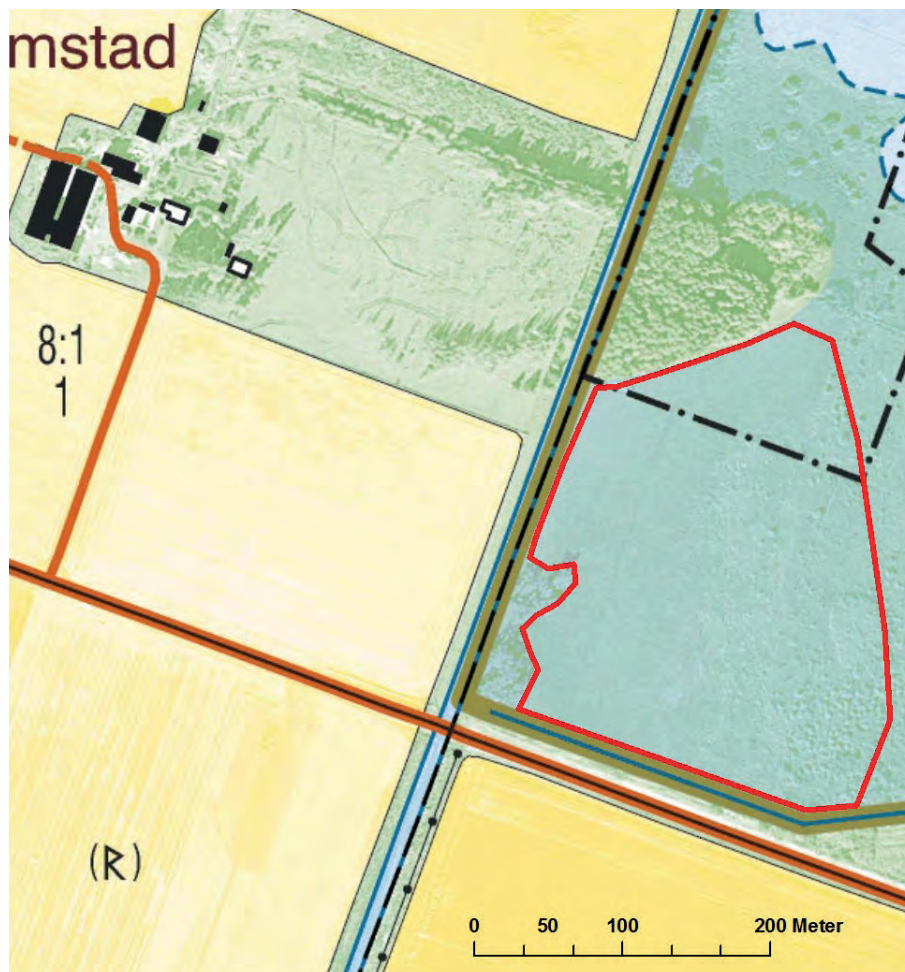
Antal häckande par:

	medel 1998 - 2002	2003-07	2008-12	2013-17	2018
Gräsand	1,1	1	-	-	-
Årta	0,2	-	-	-	-
Småfläckig sumph.	1,0	1	0,4	0,2	1
Tofsvipa	4,0	2	2	1,4	2
Enkelbeckasin	5,6	3,6	2,6	1,4	5
Rödbena	0,2	0,6	0,4	0,2	1

Övriga observationer:

Gravand 1 par

Grönbena 75 ex 1 maj

Kvarnängen 16 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: medel.

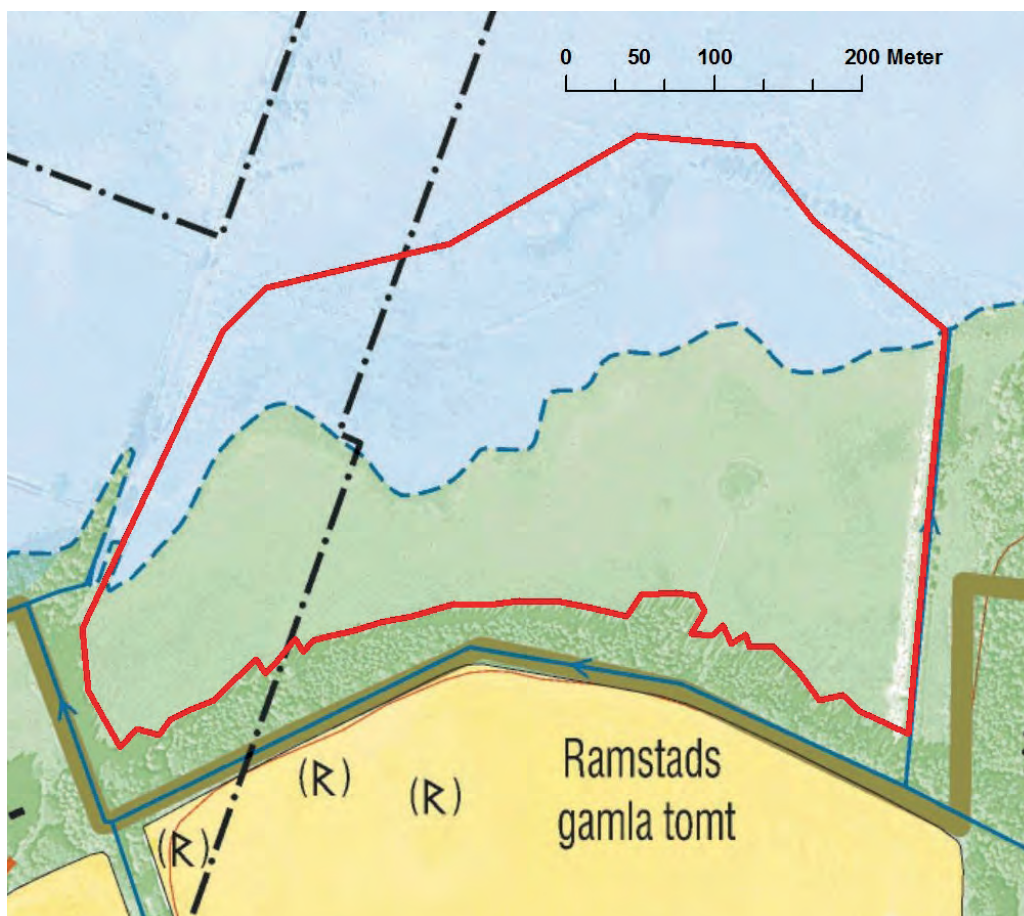
Effekterna av restaureringen 1993 då den blå bården bearbetades med specialmaskin har efter hand klingat av. Betestrycker på ängsmarken är oförändrat bra men tyvärr visar djuren inget större intresse för att beta i den blå bården. Bården är därför ganska igenvuxen med vass/starr och kaveldun. Under hösten 2012 gjordes vissa maskinella rövningar med bandvagn i den blå bården.

Antal häckande par:

	medel 1985-89	1995-99	2000-04	2005-09	2010-14	2015	2016	2017	2018
Tofsvipa	8,4	18	5	3	6,8	12	10	8	6
Enkelbeckasin	3,6	5	4	3	2,2	2	2	2	2
Rödbena	1,6	3	1,8	-	1	1	1	1	1
Ängspipl.	2,8	1	-	-	-	-	-	-	-
Gulärta	1,6	2,8	0,4	-	0,4	1	-	-	-

Övriga observationer:

Brushane 35 ex. 1 maj

Bankängen 23 ha. Hävdstatus: god Igenväxning: låg-medel.

Ängen är fortfarande i väl hävdad skick även om betestrycket minskat under senare år. Antalet häckande och rastande fåglar har också minskat något. Den blå bården är inte speciellt blå längre bl a beroende på att betesdjuren sällan går ut här och betar. Någon form av maskinell bearbetning av bården, kanske i kombination med ökat betestryck, behövs för att återge Bankängen dess förlorade stjärnstatus. Hävden är numera god men en del lövbuskage/-träd bör tas bort.

Antal häckande par:

	medel 1996-69	2000-03	2004-08	2009-13	2014-18	2018
Strandskata	1	1	0,4	0,6	-	-
Tofsvipa	15	12	6	6	7,6	12
Enkelbeckasin	3	1,8	3	3,6	4	5
Rödspov	0,25	-	-	-	-	-
Storspov	0,25	0,3	-	0,4	0,8	1
Rödbena	1	1,3	0,8	1,2		
Gulärkla	-	0,8	0,8	0,6	1,6	2

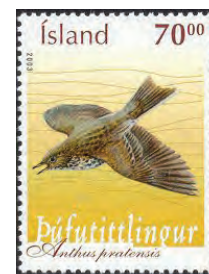
Övriga observationer:

Skedand 2 par

Årta 1 par

Gravand 1 par

Toregårdsängen 10 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

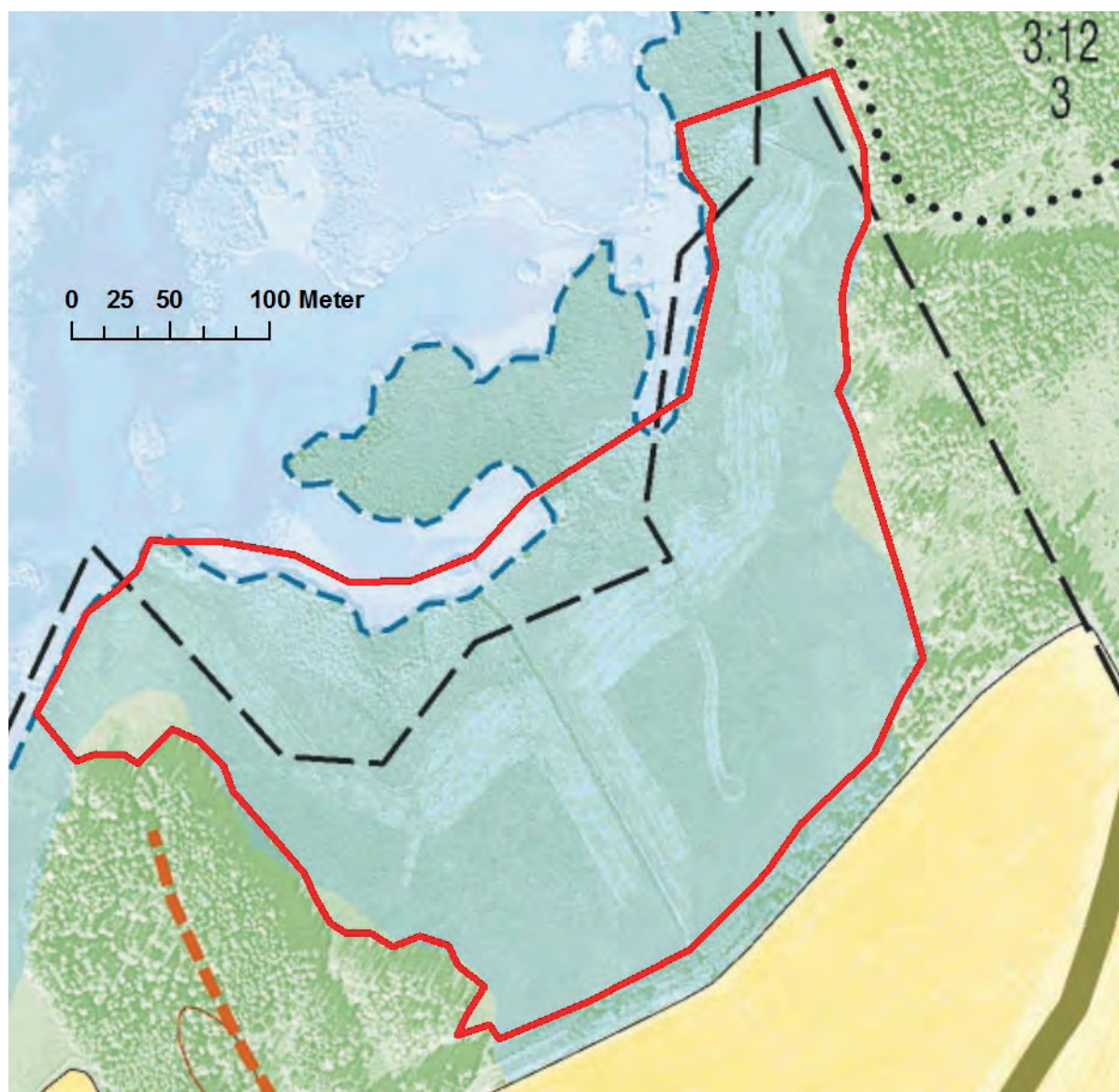
Denna äng har successivt under 2000-talet blivit bättre hävdad och 2011 inkluderades den i strandängsprogrammet. Området har restaurerats under senare år, träd och buskar har undanröjts. Ängen är relativt blöt med högstarr men torrare partier finns i väster ut mot stranden samt utmed diket centralt.

Antal häckande par:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tofsvipa	2	2	2	2	3	2	2	2
Enkelbeckasin	3	3	3	1	3	2	2	3
Rödbena	1	1	1	1	1	1	1	1
Gulärta	-	-	-	-	1	-	-	-
Strandskata	-	-	1	-	-	-	-	-

Övriga observationer:

Gravand 1 par

Svanshals äng 21 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

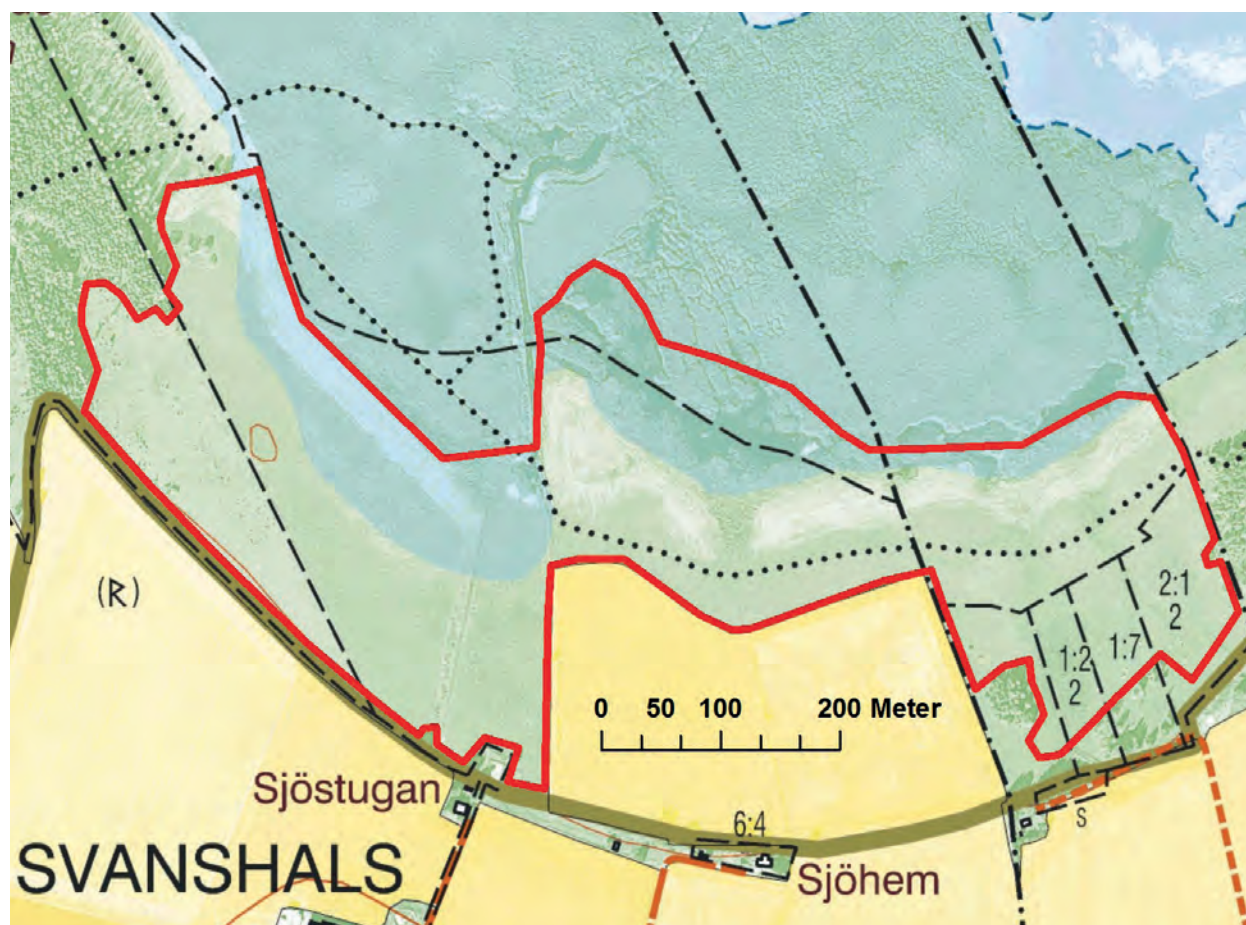
Observationerna har dels skett från vandringsleden som går genom ängen och dels från den bro som går över ett dike mitt på ängen. Under de senaste åren har de sämst hävdade avsnitten putsats och betetrycket har ökat. Det har medfört att hävden nu är mycket god över hela området. Den blå bården är mycket bred och i fint skick. Trots den goda hävden är antalet häckande fåglar inte imponerande.

Antal häckande par:

	1985-89	1996-2000	2001-05	2006-10	2011-15	2016	2017	2018
Strandskata	0,2	0,4	-	0,2	0,4	-	-	-
Tofsvipa	7	14	3	1,6	4	3	5	5
Enkelbeckasin	8	4	3	2,4	2,6	2	4	4
Storspov	0,4	-	-	-	-	-	-	-
Rödbena	0,4	1,2	1	0,6	1	1	1	-
Ängspiplärka	2,6	2	0,8	0,4	-	-	1	-
Gulärta	3,8	3,2	1,6	1,6	1	2	3	2

Övriga observationer:

Småfläckig sumphöna 1 revir.

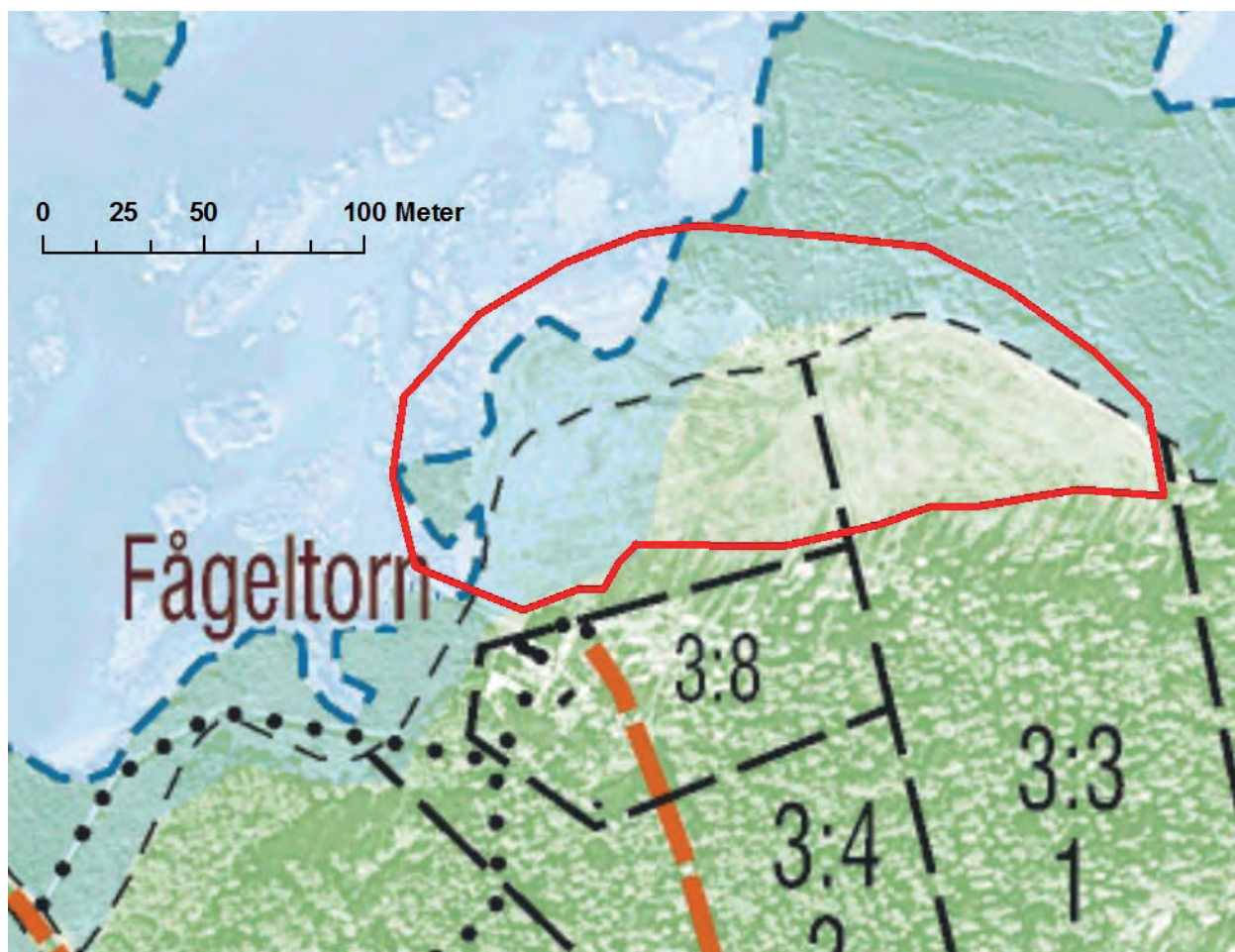

Glänåsängen 2 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

Denna lilla äng restaurerades genom röjning av salix och efterföljande stubbfräsning 2002. Sedan dess har ängen slagits med slåtterbalk/betesputs. Inget bete har förekommit. Ytan är nu mycket välhävdad genom årlig slåtter. Den yttre kanten mot sjön bearbetades hösten 2016 (dystrand), åtgärder som snabbt gynnade fågellivet, såväl rastare som häckare. Ängen ligger nu precis intill det nyuppförda naturum Tåkern. Tidig vår är stora delar av ytan ofta vattendränkt.

Antal häckande par:

	2011-15	2016	2017	2018
Tofsvipa	1,4	-	3	1
Enkelbeck.	1	1	2	2
Rödbena	1	1	1	1
Gulärta	0,6	1	1	-
Ängspiå	0,2	-	-	-

Sjötuna äng 9 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

Ytan är som helhet mycket välbetad och fågellivet är mycket rikt. När det gäller antal individer och arter står Sjötuna i särklass bland Tåkerns strandängar. Detta gäller inte minst vadarna som rastar under både vår- och höstflyttning.

Antal häckande par:

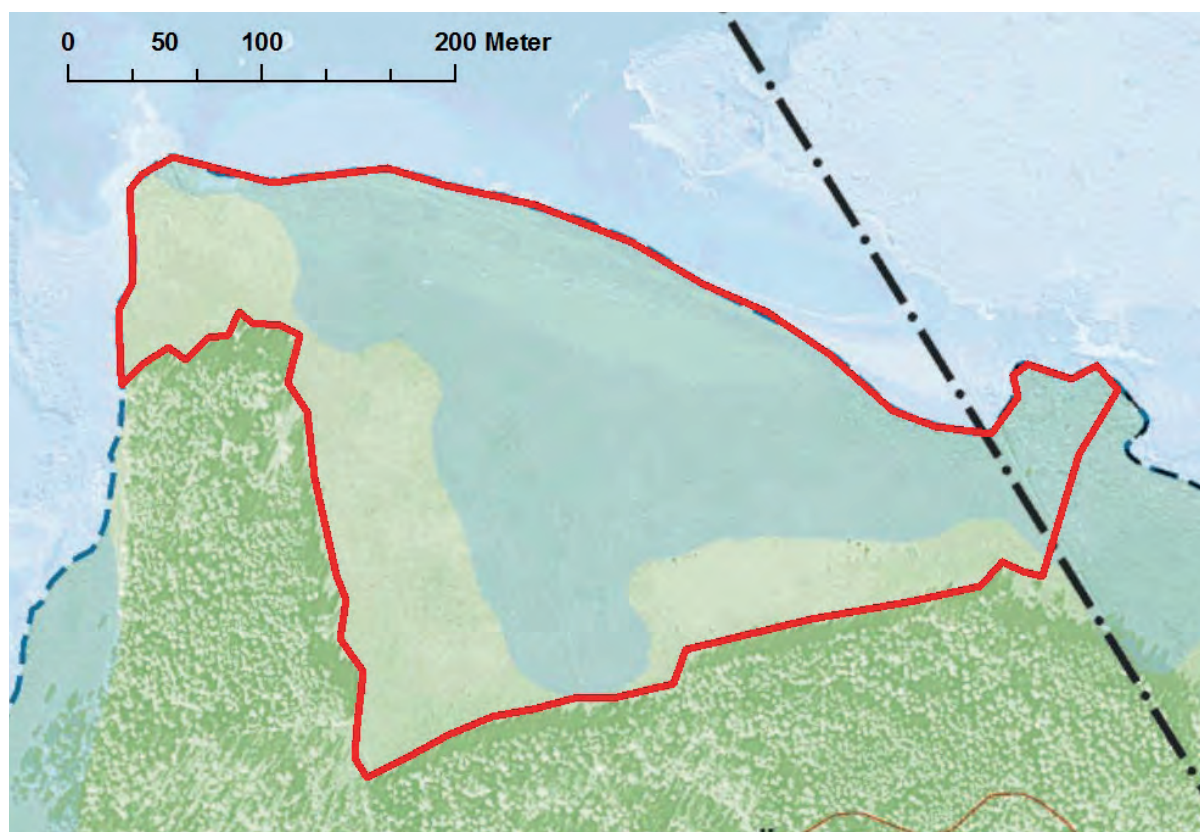
	1993	medel 1996-2000	2001-05	2006-10	2011-15	2016	2017	2018
Strandskata	-	0,2	-	-	-	1	-	-
Tofsvipa	3	10	9	6,4	4,4	3	6	6
Brushane	-	0,8	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck.	4	4	3	1,2	1	2	2	1
Rödbena	-	2	2	1,2	1,6	2	2	1
Ängspipl.	1	0,2	-	-	0,2	-	-	-
Gulärta	1	1	0,6	-	0,4	-	-	-

Övriga observationer:

Skedand 3 par

Årta 1 par

M. Strandpipare 1 par

Furåsa - Hov 23 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

En långsträckt strandäng som delvis ligger inklämd mellan skog och vass. Här har aldrig varit några större mängder av häckfåglar, men området är ändå attraktivt för rastare och fåglar på näringssök. En viss utglesning av strandskogen och enbuskmarken har skett under senare år samtidigt som antalet häckfåglar ökat. Skogsdungen i sydöstra kanten av området har avverkats, vilket ökar ytans värde för strandängens fåglar. Blå bården generellt fint utvecklad.

Häckande par:

	medel 2000-04	2005-09	2010-14	2015	2016	2017	2018
Tofsvipa	4,8	3,2	3	3	2	1	5
Enkelbeckasin	2,7	3	3,2	4	4	2	2
Rödbena	1	0,2	0,8	-	-	-	-
Ängspiplärka	1	0,2	0,2	1	1	1	-
Gulärta	1	1	1,2	1	1	1	1

Övriga observationer:

Småfläckig sumphöna 1 revir

Säby 16 ha. Hävdstatus: svag-måttlig. Igenväxning: låg-medel.

Området har under lång tid varit välbetat. I början av maj konstaterades dock att beteshävdningen var svag. En del för fågellivet störande element finns i form av ristipp, skjutbana och annan verksamhet. Trots detta är antalet arter och individer relativt högt, men har minskat markant under senare år. Ett par fiskgjuse häckar i en tall i området.

	medel 2001-05	2006-10	2011-15	2016	2017	2018
Strandskata	1	1	0,2	-	-	-
Tofsvipa	10	3,8	2,8	2	3	3
Enkelbeckasin	4	2	1,6	2	1	2
Rödbena	1,8	1,4	0,6	1	-	-
Ängspiplärka	0,4	0,2	-	-	-	-
Gulärkla	4	2,6	2	1	2	1

Övriga observationer:
Gravand 1 par

Svälingemaden 8 ha

Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

Ett nyligen tillkommet strandängsobjekt som sedan 2012 inkluderas i stationens strandängsprogram. Ytan är belägen längs östra sidan av Tåkerns utlopp, Mjölnaån, i anslutning till Svälinge besöksområde. Betestrycket är tillfredsställande över i stort sett hela ytan. I norra delen växer några tallar ute på ängen som annars är fri från buskage och mycket välbetad. I södra delen finns några maskinupptagna vattenhål omgivna av högstarrsvegetation samt lövbush och vass på öarna.

	medel 2012-16	2017	2018
Tofsvipa	1,2	2	2
Enkelbeck.	1	3	4
Rödbena	0	-	-
Gulärkla	0,8	2	-

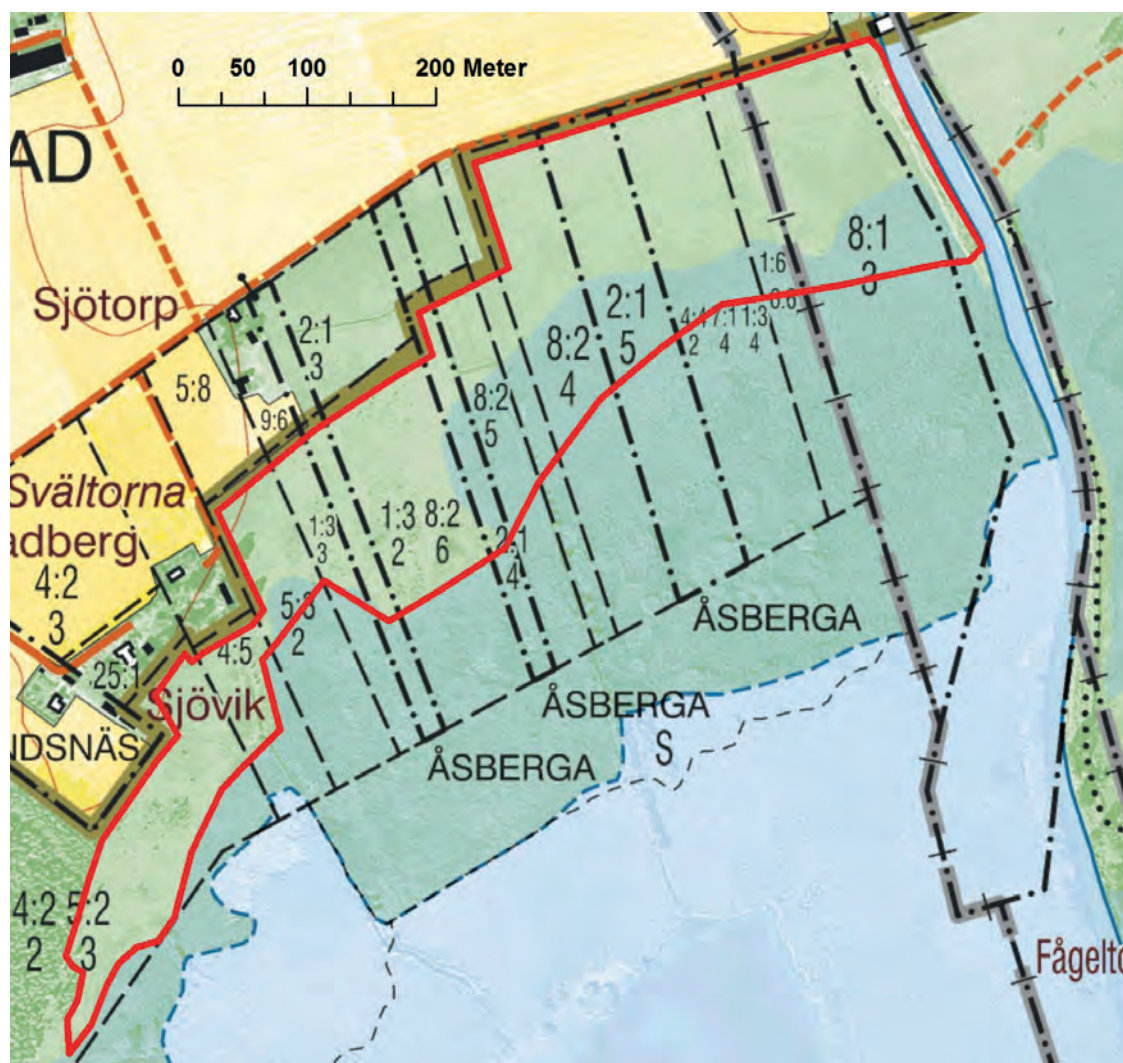

Herrestad äng 15 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

En strandäng som i huvudsak har varit i gott skick under många år. Förutom en torr del finns här en rejäl mad som är ytterst värdefull för de fåglar som häckar men också för dem som häckar i närheten och har maden som födosöksområde. Betestrycket på östra delen har varit bättre än på många år och kvigorna har också rört sig långt ut i vassen. Den västligaste delen har varit dåligt betad under flera år och uppslaget av björk, en och enstaka tallar är stort. Noterbart är att flera av nyckelarterna försvunnit som häckfåglar.

Antal häckande par:

	medel 1977-2001	2002-05	2006-10	2011-15	2016	2017	2018
Tofsvipa	12	15	5	3	4	1	2
Enkelbeckasin	4	6	6,2	3,2	5	4	8
Storspov	0,4	-	-	-	-	-	-
Rödbena	0,6	1,8	0,8	-	-	-	1
Ängspiplärka	0,6	-	0,4	-	-	-	-
Gulärta	2	2	1,2	0,2	-	2	1

Källstad hopabete 26 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

Hopabetet är välbetat och utgör utmärkta häckningsmiljöer för strandängsfåglar. Tyvärr är området svårinventerat pga få utsiktspunkter, vattenhinder, halvvilda kreatur och hänsynskrävande rovfåglar. Det verkliga antalet revir är därför troligen något högre än vad som redovisas nedan.

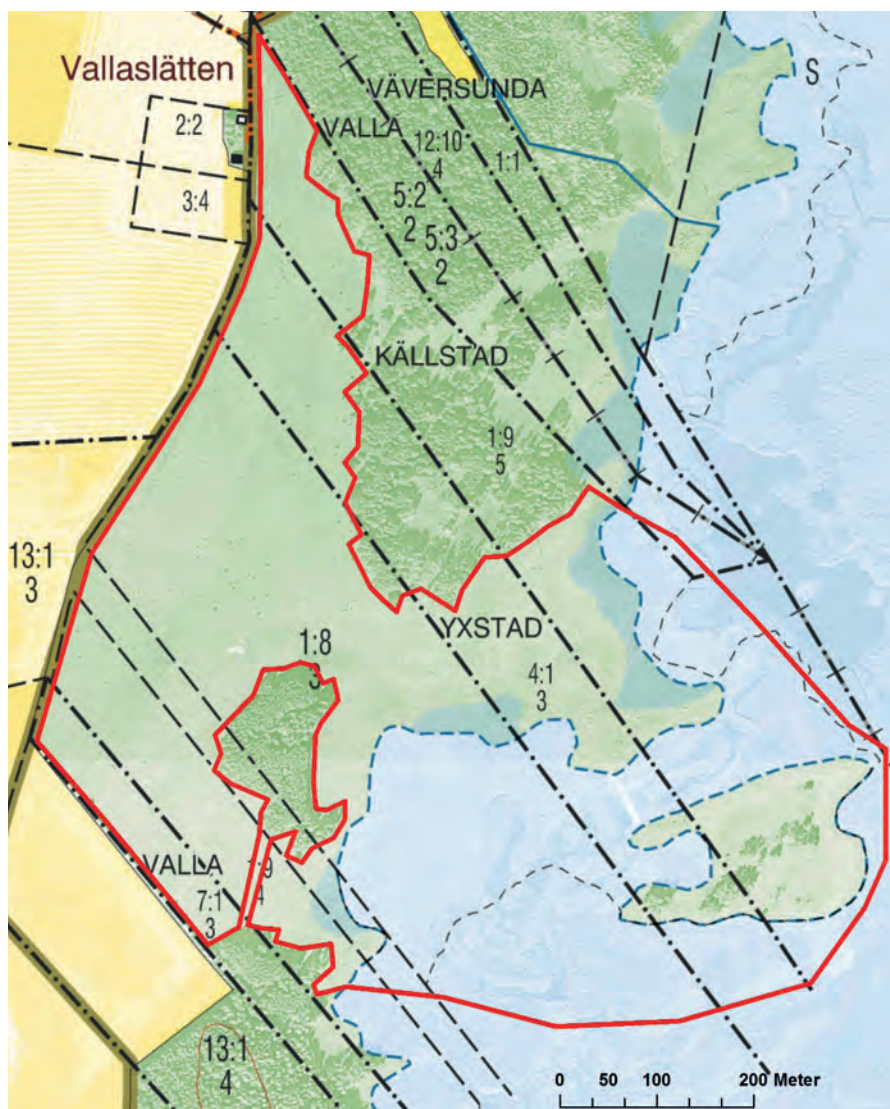
	1993	medel 1996-2000	2001-04	2005-09	2010-14	2015	2016	2017	2018
Strandskata	?	0,6	1	0,6	0,4	-	-	-	-
M. Strandp.	1	-	0,5	0,2	-	-	1	-	1
Tofsvipa	14-18	13	12,8	6	4	10	8	5	7
Brushane	1-2	0,2	0,5	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck.	10-12	5	8,2	5	0,8	2	3	4	3
Storspov	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rödbena	1	1	1,2	1,4	1,6	3	3	1	2
Drillsnäppa	-	0,4	0,5	-	-	-	-	-	-
Ängspiålrka	6	1	0,8	-	-	-	-	-	-
Gulärå	1-2	2	2,8	1,4	0,6	1	-	-	1

Övriga observationer:

Skedand 2 par

Årta 2 par

Gravand 1 par

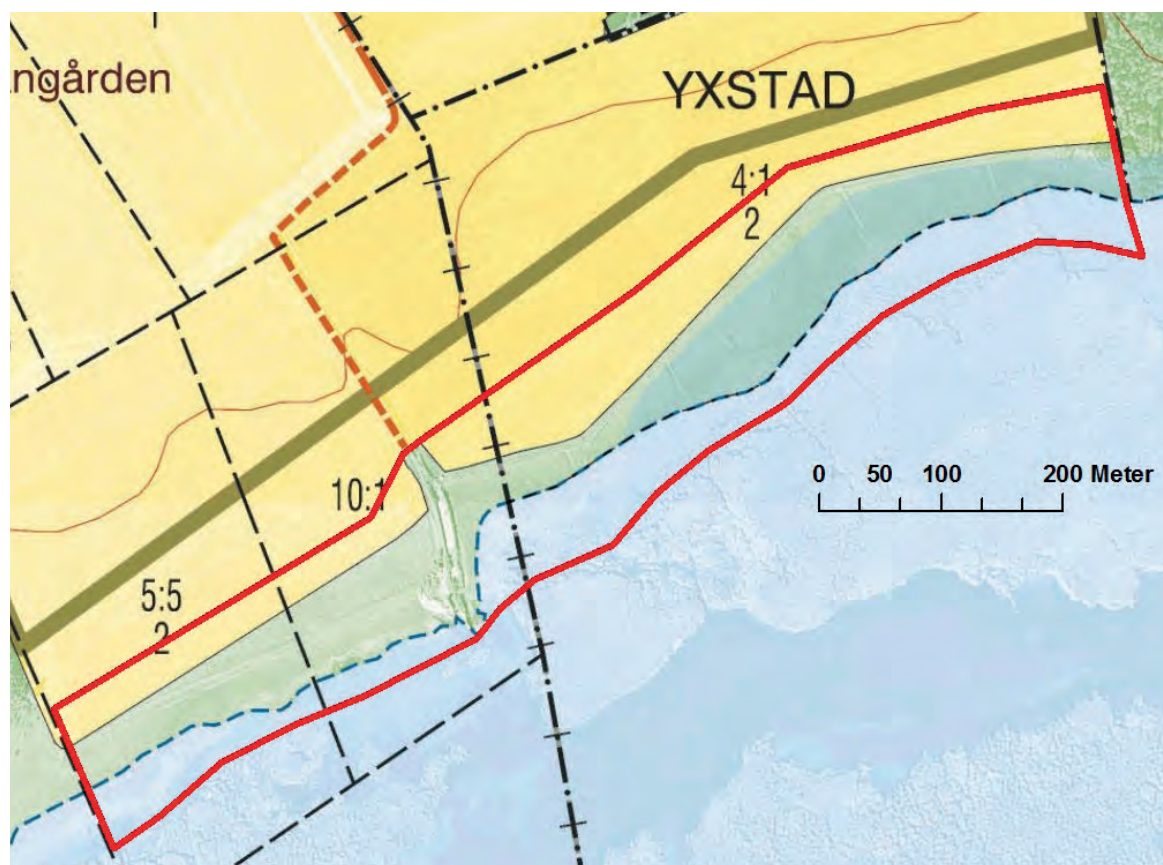
Yxstad strand 12 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

Området är röjt under senare år och betas därefter med högt tryck. Ängen är smal men öppen och utan träd/buskar förutom i västra kanten. Blå bården är bred och öppen hela våren.

	2003-07	2008-12	2013-17	2018
Strandskata	-	-	0,4	-
Tofsvipa	5,8	4,8	9	8
Enkelbeckasin	2,2	0,8	1,2	1
Rödbena	1,4	1,4	1	1
Gulärta	1,8	2	1,4	2
Ängspiplärka	-	0,4	0	-

Övriga observationer:

Skedand	2 par
Årta	1 par

Åsby 19 ha. Hävdstatus: god. Igenväxning: låg.

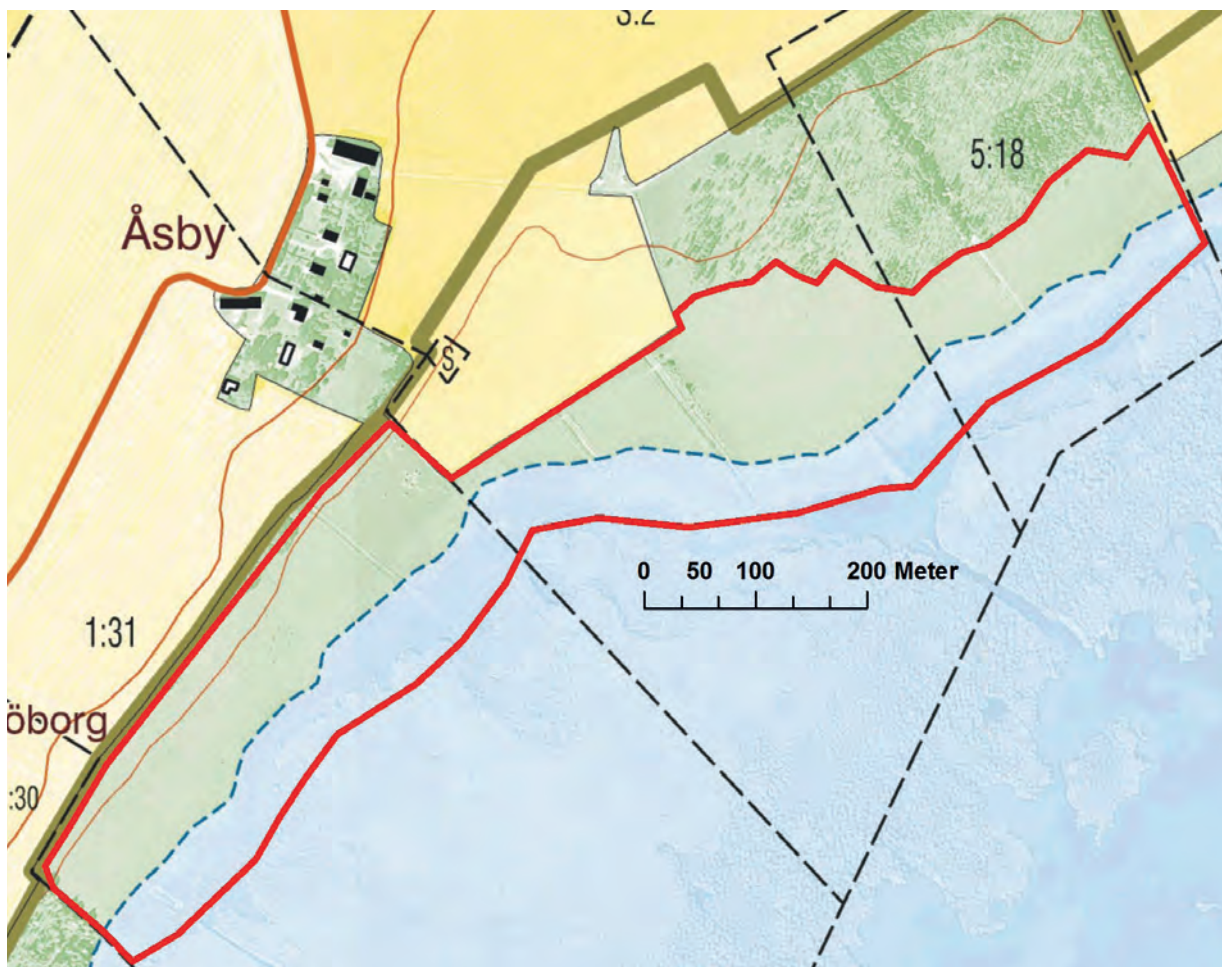
Området har varit välbetat, ja rent av kortsnagat, under många år. Mellan ängen och vassen finns en välutvecklad blå bärd utan igenväxningssymptom, troligen beroende dels på bra betestryck och dels på det magra underlaget i form av gallstrand.

	2002-06	2007-11	2012-16	2017	2018
Strandskata	0,6	0,2	0,4	-	-
Tofsvipa	5	5,2	7,8	2	3
Brushane	0,2	-	-	-	-
Enkelbeckasin	2	0,6	0,6	2	3
Rödbena	2	0,4	1	1	1
Ängspiplärka	0	-	-	-	-
Gulärta	3	1,8	1	2	2

Övriga observationer:

Skedand 2 par

Årta 1 par

Övriga observationer i Tåkernbygden 2018

Lars Gezelius

Svanar-änder

Hela 48 fynd av **ägretthägrar** gjordes 22.4 - 25.11, t.ex. 13 ex. vid Åsby 15.10. **Mindre sångsvan** sågs med 1 - 3 ex. 29.4-7.4 och **sångsvan** rastade med som mest 570 ex. vid Svälinge 5.4 och 300 ex. vid Glänås 25.11. En hane av **rödhuvad dykand** sågs vid Glänås udde 9 - 13.9 och en till två hanar sågs vid Hov 14 - 21.10. Övriga simfåglar redovisas på sid. 15-17.

Rovfåglar

Havsörn sågs alla månader med en toppar på 25 ex. 10.1 och 17 ex. 29.11. **Kungsörn** noterades vid sju tillfällen under januari till april med 1 - 2 fåglar. Minst sju par **fiskgjusar** häckade runt sjön. Endast sju fynd av **stenfalk** föreligger från april-maj samt september-oktober. **Tornfalk** är rapporterad med 55 fynd under januari-november. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 27 tillfällen under året. 20 fynd av **röd glada** föreligger från april till september. En 2K **ängshökhane** sågs vid Svälinge 3.6 och en ung **stäpphök** sågs under perioden 11-21.9.

Sumphöns-hackspettar

Nio fynd av **rapphöns** gjordes februari till oktober, som mest 16 resp. 14 ex. Bara fem observationer om spelande **vaktlar** föreligger från juni-augusti. **Storspov** har spelat på tre-fyra platser runt sjön.

Endast ett fynd av **rödspov** föreligger och det var fem ex. som sträckte norrut 5.6. Sex fynd av **myrspov** om ett till åtta ex. finns från juli till oktober. En till två **dubbelbeckasiner** spelade på Lövängsborgsmaden 7 - 16.5, vilket är ungefär samma uppträdande som 2015 - 17. **Dvärgbeckasin** noterades endast med ett ex. vid Svälinge 11.10. Tre par **mindre strandpipare** häckade på de nyanlagda öarna vid Glänås och ett par häckade vid Sjötuna resp. Tovören. Ett par häckade sannolikt också på de nyanlagda öarna i blå bården på Svanshals äng. Som mest noterades 40 rastande **större strandpipare** 18.8 vid Sjötuna. Två fynd av **roskarl** gjordes; ett ex. vid Glänås 10.5 och tre ex. drog förbi Sjötuna 12.8.

Brushanar rastade med som mest 35 ex. på Kvarnängen 1.5 och 55 ex. på Bankängen dagen efter. **Kärrensnappor** rastade frekvent vid Sjötuna under sommaren, som mest 65 ex. 29.7 och en sen flock där var 35 ex. 20.10. Som mest rastade 14 **spovsnappor** vid Sjötuna 21.7 och **kustsnappa** noterades med som mest nio ex. rastande vid Sjötuna 3.8. Bara sju fynd av ensamma **småsnappor** finns från maj-augusti. Även **mosnäppan** uppträdde sparsamt med fem fynd under året, som mest sju ex. vid Sjötuna 13.5.

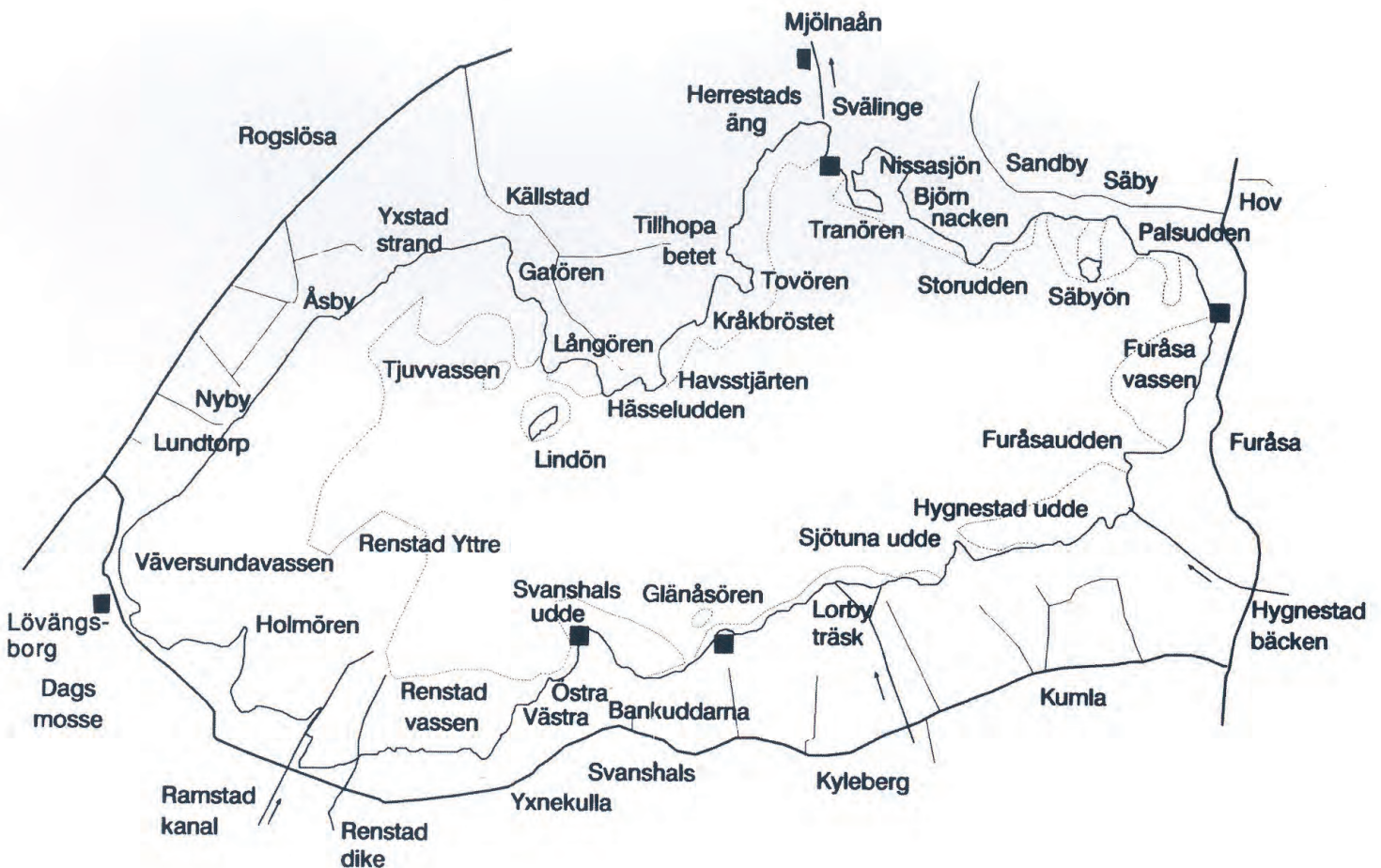
Fyra par **dvärgmåsar** häckade vid Tovören och de fick ut minst fyra ungar. **Skräntärnor** födosökte liksom 2017 i stora antal i Tåkern från april till september, mest frekvent i juli - augusti. Toppnotering var 71 ex. vid Sjötuna 12.8, bland dem en finsmärkt fågel med gul färgring. Rekordnotering är 73 ex. från 2017. Tåkern har blivit ett allt mer populärt födosöksområde för arten under de senaste åren.

Värt att notera är att ingen observation av **jorduggla** gjordes under året. **Mindre hackspett** har bara noterats vid Lövängsborg och Tranören under häckningstid. Ingen revirhävande **göktyta** noterades, men ett ex. ringmärktes 18.8. En **kungsfiskare** sågs vid Ramstadbron 10.11.

Tättingar

En **rödstrupig piplärka** rastade vid Svälinge 15.9. **Forsärla** noterades med fem fynd av enstaka fåglar i juli - september. En **svart rödstjärt** sågs kort vid Furåsa 18.10. Två **blåhakar** rastade 11 maj då en sågs på Svanshals udde och en ringmärktes vid Renstad kanal. Under hösten sågs ett till två blåhakar vid Svälinge 6 - 15.9 samt ett ex. vid Glänås 6.10. **Gräshoppångare** sjöng på ett tiotal platser i maj - juni och sammalunda gjorde även kusinen **kärrsångaren**. En **flodsångare** hördes vid Väversundakanalen 26.5 och ett ex. sjöng vid Gottorp 17.6. Under häckningstid finns noteringar av **törnskata** som indikerar minst sex revir runt sjön. 20 **vinterhämplingar** sågs vid Ramstadbron 1.4 och under hösten noterades 15 ex. där 10 - 17.11. Sjungande **rosenfinkar** hördes på tre platser vid sjön i maj-juni. Tre ex. ringmärktes och en fågel kontrollerades vid Väversunda i maj. Två **lappsparvar** rastade vid Svälinge 20.2 - 3.3. Slutligen höll en stor flock **snösparvar** till vid Svälinge i februari - mars, som mest sågs där hela 200 ex. 14.3. Där sågs också sex **berglärkor** 24.2. Under senhösten kan nämnas en flock om 20 **snösparvar** vid Ramstadbron 24.11.

Några platsangivelser vid Tåkern:

Meddelanden från Tåkerns Fältstation

- Nr 1 Meddelande nr 1. Tåkerns Fältstation 1965.
 Nr 2 Meddelande nr 2. Tåkerns Fältstation 1966.
 Nr 3 Meddelande nr 3. Tåkerns Fältstation 1967.
 Nr 4 Meddelande nr 4. Tåkerns Fältstation 1968.
 Nr 5 Meddelande nr 5. Tåkerns Fältstation 1969.
 Nr 6 Meddelande nr 6. Tåkerns Fältstation 1970.
 Nr 7 Meddelande nr 7. Tåkerns Fältstation 1971.
 Nr 8 Meddelande nr 8. Tåkerns Fältstation 1972.
 Nr 9 Meddelande nr 9. Tåkerns Fältstation 1973.
 Nr 10 Meddelande nr 10. Tåkerns Fältstation 1974.
 Nr 11 Meddelande nr 11. Tåkerns Fältstation 1975.
 Nr 12 Meddelande nr 12. Tåkerns Fältstation 1976.
 Nr 13 Meddelande nr 13. Tåkerns Fältstation 1977.
 Nr 14 Meddelande nr 14. Tåkerns Fältstation 1978.
 Nr 15 Meddelande nr 15. Tåkerns Fältstation 1979.
 Nr 16 Meddelande nr 16. Tåkerns Fältstation 1980.
 Nr 17 Bergengren, G. & Elderud, C. 1975. Tåkerns fältstation - en presentation. *Vår Fågelvärld* 34:264-267.
 Nr 18 Ekstam, U. 1975. Förändringar av fågelfauna och miljö i och vid Tåkern 1850-1974. *Vår Fågelvärld* 34:268-282.
 Nr 19 Persson, T. 1975. Brun kärnhök, *Circus aeruginosus* och rördrom, *Botaurus stellaris*, i Tåkern 1972-1974. *Vår Fågelvärld* 34:283-289.
 Nr 20 Jakobsson, L. 1975. Doppingarna i Tåkern. *Vår Fågelvärld* 34:290-295.
 Nr 21 Björkman, G. 1975. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Tåkern. *Vår Fågelvärld* 34:296-310.
 Nr 22 Nilsson, L., Nilsson, P. & Sandberg, H. 1982. Häckfågeltaxering i vass, särskilt av vattenrall *Rallus aquaticus* och rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*. *Vår Fågelvärld* 41:26-28.
 Nr 23 Vingspegeln nr 2:1982.
 Nr 24 Björkman, G. & Tyrberg, T. 1982. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Sverige 1965-1979. *Vår Fågelvärld* 41:73-94.
 Nr 25 Vingspegeln nr 2:1983.
 Nr 26 Vingspegeln nr 2:1984.
 Nr 27 Vingspegeln nr 2:1985.
 Nr 28 Nilsson, P. 1986. Vasslätter vid Tåkern. *Vår Fågelvärld* 45:35-36.
 Nr 29 Vingspegeln nr 2:1986.
 Nr 30 Vingspegeln nr 2:1987.
 Nr 31 Vingspegeln nr 2:1988.
 Nr 32 Elf, A. 1988. Vårsträcket av svanar, änder och skrakar vid Tåkern. *Vingspegeln* 7:51-56.
 Nr 33 Nilsson, L. 1988. Effekter av vasskörd på den häckande fågelfaunan i Tåkern. *Vår Fågelvärld* 47:310-319.
 Nr 34 Vingspegeln nr 2:1989.
 Nr 35 Vingspegeln nr 2:1990.
 Nr 36 Fältarbete 1990. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1991.
 Nr 37 Vingspegeln nr 2:1991.
 Nr 38 Milberg, P. 1991: Kålsenap *Erucastrum gallicum* en försvinnande växt vid Tåkern. *Svensk Bot. Tidskr.* 85: 105-109.
 Nr 39 Milberg, P. 1991. Vasshättan *Mycena belliae* en förbisedd svampart i Sverige. *Svensk Bot. Tidskr.* 85:171-173.
 Nr 40 Fältarbete 1991. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1992.
 Nr 41 Gustavsson, N. & Gezelius, L. 1992. Pungmesen i Tåkern - historik och häckningsbiologi. *Vingspegeln* 11:32-37.

- Nr 42 Vingspegeln nr 2:1992.
- Nr 43 Elf, A. 1992. Andra fyndet av vitvingad tärna i Östergötland. Vingspegeln 11:88-89.
- Nr 44 Gezelius, L. 1992. Skrattmåsen -ekologi och populationsförändringar. Vingspegeln 11:114-121.
- Nr 45 Tyrberg, T. 1992. Det äldsta kända ornitologiska verket om östgötska förhållanden. Vingspegeln 11:141-142.
- Nr 46 Fältarbete 1992. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1993.
- Nr 47 Vingspegeln nr 2:1993.
- Nr 48 Fältarbete 1993. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1994.
- Nr 49 Vingspegeln nr 2:1994.
- Nr 50 Fältarbete 1994. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1995.
- Nr 51 Nilsson, L. & Hagström, B. 1995. Fågelinventering i Sommen 1994. Vingspegeln 14:27-30.
- Nr 52 Vingspegeln nr 2:1995.
- Nr 53 Tranesjö, J. 1995. Caféguide för Tåkernbygden. Vingspegeln 14:103-108.
- Nr 54 Fältarbete 1995. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1996.
- Nr 55 Vingspegeln nr 2:1996.
- Nr 56 Gezelius, L. 1996. Rödspoven åter vid Tåkern. Vingspegeln 15:86-87.
- Nr 57 Gezelius, L. 1996. Första häckningen av vassångare *Locustella luscinioides* i Östergötland. Vingspegeln 15:88-89.
- Nr 58 Gezelius, L. 1996. Något om häckningen hos Tåkerns skrattmåsar. Vingspegeln 15:142-144.
- Nr 59 Fältarbete 1996. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1997.
- Nr 60 Vingspegeln nr 2:1997.
- Nr 61 Fältarbete 1997. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1998.
- Nr 62 Vingspegeln nr 2:1998.
- Nr 63 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1998. Mjölby 1999.
- Nr 64 Vingspegeln nr. 2:1999.
- Nr 65 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1999. Mjölby 2000.
- Nr 66 Vingspegeln nr. 2:2000.
- Nr.67. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2001. Årsrapport 2000 från Tåkerns fältstation. Mjölby.
- Nr 68 Vingspegeln nr. 2:2001.
- Nr.69 Milberg, P., Gezelius, L., Blindow, I., Nilsson, L., & Tyrberg, T. 2002. Submerged vegetation and the variation in the autumn waterfowl community at Lake Tåkern, southern Sweden. *Ornis Fennica* 79:72-81.
- Nr.70. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2002. Årsrapport 2001 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 71. Vingspegeln nr. 2:2002.
- Nr.72. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2003. Årsrapport 2002 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 73. Vingspegeln nr. 2:2003.
- Nr 74. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2004. Årsrapport 2003 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 75. Vingspegeln nr. 2:2004.
- Nr 76. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2005. Årsrapport 2004 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
- Nr 77. Vingspegeln nr. 3:2005.
- Nr 78. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2006. Årsrapport 2005 från Tåkerns Fältstation. Mjölby
- Nr 79. Vingspegeln nr. 3:2006.
- Nr 80. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2007. Årsrapport 2006 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 81. Vingspegeln nr. 3:2007.
- Nr 82. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2008. Årsrapport 2007 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 83. Vingspegeln nr. 3:2008.
- Nr 84. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2009. Årsrapport 2008 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
- Nr 85. Vingspegeln nr. 3:2009.

- Nr 86. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2010. Årsrapport 2009 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 87. Vingspegeln nr. 3:2010.
Nr 88. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2011. Årsrapport 2010 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 89. Vingspegeln nr. 3:2011.
Nr 90. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2012. Årsrapport 2011 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 91. Vingspegeln nr. 3:2012.
Nr 92. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2013. Årsrapport 2012 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 93. Bergner, A. & Gezelius, L. 2013. Territory vegetation structure and habitat preferences of the Savi's Warbler *Locustella luscinioides* in lake Tåkern, Sweden. *Ornis Svecica* 23:72-80.
Nr 94. Vingspegeln nr. 3:2013.
Nr 95. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2014. Årsrapport 2013 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 96. Vingspegeln nr. 3:2014.
Nr 97. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2015. Årsrapport 2014 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 98. Vingspegeln nr. 3:2015.
Nr 99. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2016. Årsrapport 2015 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 100. Bergner, A., Elderud, C. & Gezelius, L. 2016. 50 år med Tåkerns Fältstation. 1963-2013. Jubileumsskrift för Tåkerns Fältstation. Kalmar.
Nr 101. Vingspegeln nr. 3:2016.
Nr 102. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2017. Årsrapport 2016 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 103. Vingspegeln nr. 3:2017.
Nr 104. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2018. Årsrapport 2017 från Tåkerns Fältstation. Vadstena.
Nr 105. Vingspegeln nr. 3:2018.
Nr 106. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2019. Årsrapport 2018 från Tåkerns Fältstation. Vadstena.

**Finns på naturum Tåkern.
Eller köp direkt på Länsstyrelsen Östgötagatan 3
Linköping, 100 kr.
Beställ på mail till lars.
gezelius@lansstyrelsen.se
så skickar vi för 140 kr
inkl porto. Betala då på
Plusgiro 26 34 96 - 2 eller
med Swish till 1230180471**

